

VICTUS, d'Albert Sánchez Piñol
Guia de lectura per a ESO i Batxillerat

LITERATURA

NO EXPLICARÉ TOT!

Núria Alba · Àlex Gimeno · María José Sánchez

SUMARI

Presentació	4
--------------------------	----------

Abans de començar.....	5
-------------------------------	----------

Mira-te'l bé!	6
L'autor	10
Activitat final.....	11
Parlem-ne	12
Per saber-ne més	12

Durant la lectura.....	13
-------------------------------	-----------

VENI.....	14
------------------	-----------

Introducció històrica: La guerra de Successió.....	14
La font dels secrets (capítols 1-9)	15
L'embolc més gran del segle (capítols 10-14)	17
Activitat final.....	20
Parlem-ne	20
Per saber-ne més	21

VIDI.....	22
------------------	-----------

Introducció històrica: La guerra arriba a Barcelona.....	22
L'estranya llar (capítols 1-3)	23
Acorralats (capítols 4-9).....	25
Publiquen la crida! (capítols 10-13)	28
Activitat final.....	33
Parlem-ne	33
Per saber-ne més	33

VICTUS	34
---------------------	-----------

Introducció històrica: El setge de Barcelona	34
Contra dos imperis (capítols 1-4)	35
Atacar, atacar, atacar (capítols 5-9).....	38

Els últims dies (capítols 10-15)	40
Activitat final.....	45
Parlem-ne	46
Per saber-ne més	46

Després de la lectura 47

Els gèneres.....	48
Els personatges.....	51
El model de llengua a <i>Víctus</i>	56
Elements narratius	59
Recursos literaris	63
La guerra de Successió a la literatura de l'època	68
Activitat final.....	70
Parlem-ne	71
Per saber-ne més	71

Annex 1: Versions de “Mambrú se’n va a la guerra” .. 72

Annex 2: Estructura narrativa interna 74

Bibliografia 76

Presentació

En aquest dossier trobareu una proposta de lectura sobre la novel·la *Victus* d'Albert Sánchez Piñol. Es tracta d'una sèrie d'activitats al voltant dels aspectes literaris de la novel·la. Aquesta guia es complementa amb una altra que planteja activitats per treballar els aspectes històrics de la Guerra de Successió a partir de la lectura de la novel·la i que podeu trobar a la pàgina web de l'editorial La Campana (www.lacampanaeditorial.com).

Aquesta guia s'estructura de la manera següent:

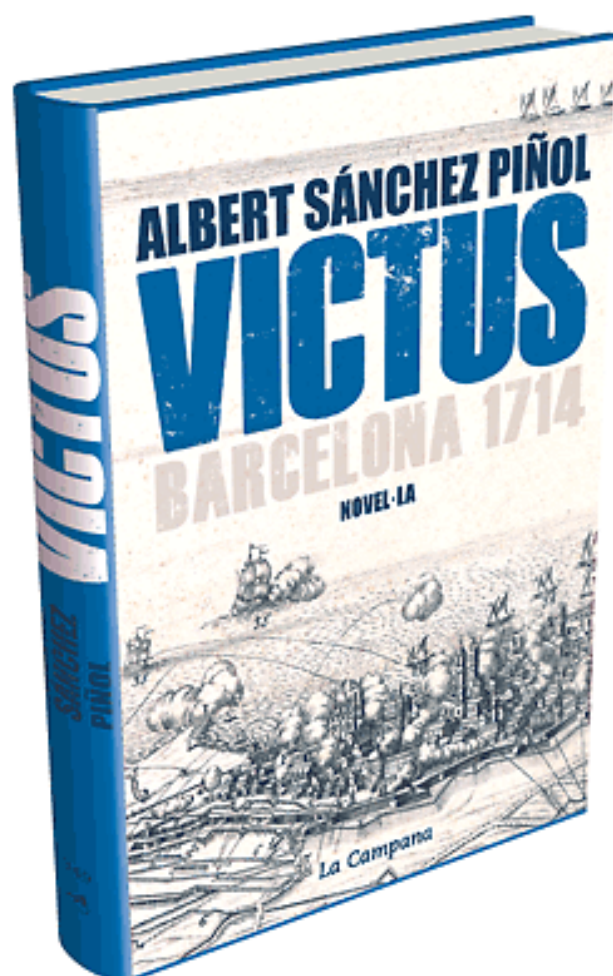
- **Abans de començar:** activitats per abans de la lectura, que tenen com a objectiu preparar la lectura a partir dels aspectes formals del llibre, d'informació sobre l'autor i l'obra, i de crear expectatives als lectors abans de llegir la novel·la.
- **Durant la lectura:** activitats que segueixen l'estructura narrativa de la novel·la i que treballen bàsicament els aspectes argumentals. Se segueix l'estructura de cada una de les tres parts de la novel·la (*Veni, Vidi, Victus*), que s'inicien amb una introducció per situar històricament els fets que s'hi narren.
- **Després de la lectura:** activitats que treballen aquells aspectes que són transversals a tota la novel·la (gèneres, elements narratius, recursos literaris...) i que permeten integrar la informació que s'ha treballat en les activitats que s'han fet durant la lectura.

Al final de cada apartat, es presenta una "Activitat final", que té com a objectiu treballar en forma de projecte algun aspecte destacat de la novel·la incorporant l'ús de les TAC. A continuació, es presenta una activitat de llengua oral ("Parlem-ne") que parteix del debat i de l'intercanvi de punts de vista al voltant de la novel·la i, finalment, apareix l'apartat "Per saber-ne més", amb fonts i recursos per ampliar els temes vinculats a la novel·la.

Tot i que les activitats es presenten ordenades d'acord a una seqüència didàctica, es poden treballar de forma independent, de manera que cada professor triï aquelles que consideri més adequades. Igualment, es pot complementar el treball dels continguts de la dimensió literària que es treballen aquí amb activitats que aprofundeixen en els aspectes històrics, a la guia corresponent.

Esperem que aquesta guia us sigui d'utilitat per aprofundir en la lectura de *Victus* i, sobretot, que us ajudi a entendre'n la complexitat i a gaudir del plaer que proporciona la bona literatura.

Abans de començar

Mira-te'l bé!

1. Abans de començar analitzarem els elements paratextuals, que en el cas d'aquesta novel·la són especialment importants. Per parelles, observeu les diferents parts del llibre, marqueu sobre quins aspectes es pot trobar informació i, si és el cas, quines són les dades que s'hi poden trobar.

Coberta		
X	Argument	<i>No aporta informació.</i>
✓	Tema	
	Escenaris	<i>Barcelona</i>
	Època	
	Personatges	
	Idioma	
	Autor	
	Editorial	
Contracoberta		
	Gènere	
	Marc de la narració	<i>Guerra de Successió espanyola</i>
	Conflicte	
	Personatges	
	Escenaris	<i>França, Barcelona...</i>
	Època	
	Valoracions	
	Dades sobre l'autor	
	Argument	
	To de l'obra	
Citació		
	Missatge que vol donar	
Portada (interior)		
	Autor	
	Títol	
	Traductor	
Altres elements		
	Pàgina de crèdits	<i>Any de publicació...</i>
	Índex	
	Nota prèvia	
	Cronologia	
	Guia de personatges	
	Solapes	<i>Guia reduïda de personatges Informació sobre l'autor</i>
	Guia de personatges històrics	
	Informació sobre l'autor	
	Mapa desplegable	
	Mapa pàgina 11	

Elements paratextuals

En els llibres, al text creat per l'autor s'afegeixen altres elements que serveixen per presentar-lo, ampliar-lo i orientar la lectura.

Aquests elements formen el paratext, és a dir, allò que acompanya el text i que fa que el text que ha produït l'autor es converteixi en el llibre que es posarà a la venda al públic.

Els elements paratextuals són els primers amb els quals té contacte el lector i, per tant, constitueixen una mena d'anticipació o guia de la lectura.

Segons el tipus de llenguatge poden ser:

- Icònics, il·lustracions, esquemes, fotografies...
- Textuals: títols, pròleg, índex, notes...

Segons l'emissor poden ser a càrrec de:

- L'autor
- L'editor
- Altres persones.

2. Completeu la taula amb els elements paratextuals:

	Icònics	Textuals
A càrrec de l'autor		
A càrrec de l'editor		
A càrrec d'altres		

3. A més dels elements paratextuals que apareixen directament vinculats al llibre, també se'n poden trobar d'altres en altres fonts, com, per exemple, crítiques o comentaris que apareixen a la premsa escrita o en blocs d'opinió. Consulteu els següents enllaços i, per parelles, feu una relació de quines creieu que són les valoracions més compartides sobre el llibre.

<p>https://www.youtube.com/watch?v=yXIGZHQ-MhI</p> <p>http://lacampanaeditorial.com/file/noticies/carlescapdevila.pdf</p> <p>https://elblogdelgeneralstarling.wordpress.com/2014/01/13/victus-gran-novela/</p> <p>http://www.economiadigital.es/es/notices/2013/05/_victus_.mas_invictus_41434.php</p> <p>http://www.vilaweb.cat/noticia/4182980/20140402/sanchez-pinol-treballa-segona-victus.html</p>
--

4. La coberta d'un llibre és un element molt important, ja que en molts casos permet deduir algun aspecte interessant de la lectura. Ompliu aquesta taula descrivint allò que veieu i deduint què us trobareu quan llegiu la novel·la.

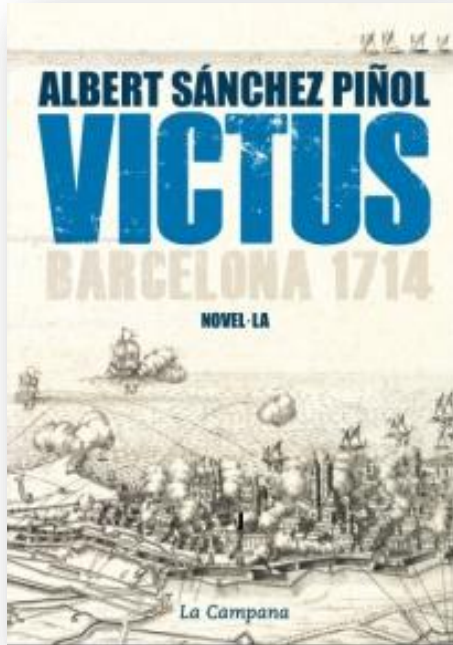
A LA COBERTA HI VEIG...	EN OPINIÓ MEVA, QUAN LLEGEIXI EM TROBARÉ AMB...

- Quina funció creus que té aquest tipus d'informació sobre un llibre abans de llegir-lo?

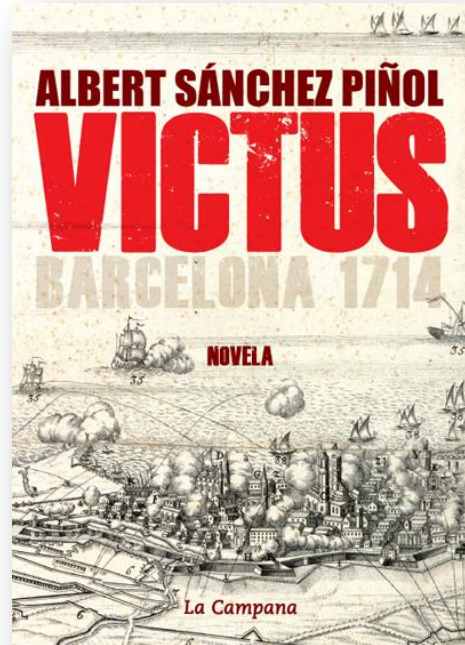
5. *Victus* ha estat traduïda a diverses llengües: alemany, portuguès (Brasil), portuguès (Portugal), coreà, croata, català, finès, francès, holandès, anglès, italià, noruec i rus. Tenint en compte aquesta dada, per què creieu que s'ha traduït a tantes llengües?

6. Observeu amb atenció les següents cobertes d'algunes de les traduccions del llibre i comenteu les diferències més destacables.

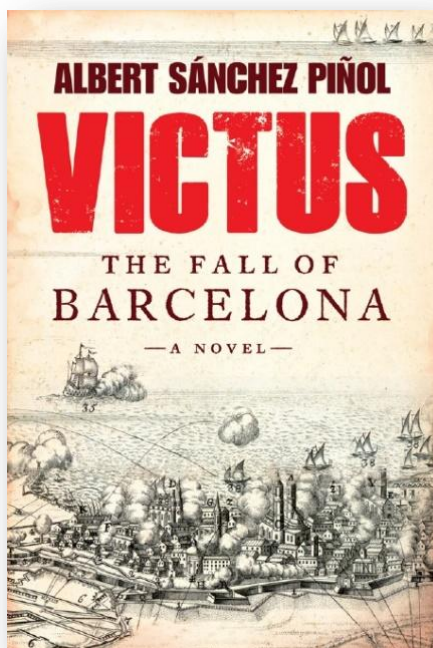
CATALÀ

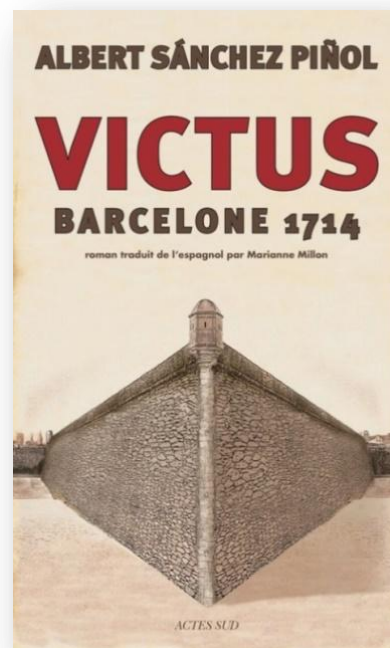
CASTELLÀ

ANGLÈS

FRANCÈS

7. Com ja hem vist, els elements paratextuals ens ajuden a presentar, ampliar i orientar la lectura. Sabent això, quin tipus de novel·la creieu que llegireu? Com us la imagineu? Rellegiu les vostres respostes de les activitats anteriors i feu les deduccions que considereu oportunes:

EN OPINIÓ MEVA, QUAN LLEGIM ENS TROBAREM AMB...

8. Elaboreu una presentació digital amb la finalitat d'aconseguir que els alumnes del vostre curs triïn la novel·la *Victus* com a lectura optativa d'aquest curs. Com que encara no heu tingut temps de llegir el llibre, us heu de refiar de la informació que heu obtingut en les activitats anteriors.

- Per elaborar la vostra presentació seguïu la norma "20x20x20":
- El nombre màxim de diapositives ha de ser 20.
- El cos de la lletra, per tal que sigui visible, ha de ser 20.
- El nombre de paraules de cada diapositiva no ha de ser mai superior a 20 paraules.
- Altres criteris a tenir en compte poden ser:
- No abuseu de l'ús d'imatges per diapositiva.
- Obvieu l'ús d'imatges animades (en moviment).
- Hi ha d'haver coherència entre les imatges i el text que les acompanya.

Aquesta presentació té l'objectiu d'anticipar els continguts de la lectura i, sobretot, serveix perquè feu hipòtesis sobre quin pot ser el contingut del text que heu de llegir a continuació.

Aquests processos d'anticipació previs a la lectura d'un text ajuden molt a situar la lectura i a comprendre i gaudir de les obres.

Per avaluar la qualitat de la vostra presentació podeu fer servir la següent rúbrica:

	Excel·lent - 5 punts	Molt bé - 4 punts	Regular - 3 punts	Millorable - 2 punts
Contingut	La informació de les diapositives és rellevant per aconseguir l'objectiu comunicatiu (convèncer). El contingut integra la informació que s'ha recollit en les activitats.	En algun cas, la informació no és rellevant per aconseguir l'objectiu comunicatiu. El contingut recull la informació més significativa que s'ha recollit en les activitats.	La informació que hi apareix és poc rellevant per aconseguir l'objectiu comunicatiu. El contingut no recull tota la informació bàsica que s'ha recollit en les activitats.	La informació que hi apareix no és rellevant per aconseguir l'objectiu comunicatiu. El contingut té poc a veure amb la informació que s'ha recollit a les activitats.
Ús de les imatges	Les diapositives són atractives. Les imatges ajuden a entendre el text i aconseguir l'objectiu comunicatiu. Els efectes que s'han fet servir són suaus i realcen la presentació.	Més de la meitat de les diapositives tenen imatges que ajuden a entendre la presentació i a aconseguir l'objectiu comunicatiu.	Hi ha poques imatges i el text és excessivament llarg. No totes les imatges tenen relació amb el text.	Menys d'una quarta part de les diapositives tenen imatges. Les imatges tenen poc a veure amb el text i el contingut.
Organització de la presentació	La presentació és coherent amb l'objectiu comunicatiu. Es fa un ús adequat del llenguatge segons els destinataris. La presentació consta d'una caràtula, d'un índex o presentació, el contingut i unes conclusions.	La presentació és coherent amb l'objectiu comunicatiu. Es fa un ús força adequat del llenguatge segons els destinataris. Hi falta algun element com la caràtula o l'índex.	La presentació no és del tot coherent amb l'objectiu comunicatiu. No sempre es fa un ús adequat del llenguatge segons els destinataris. Hi falten diversos elements (caràtula, índex o conclusions).	La presentació és poc coherent amb l'objectiu comunicatiu. El llenguatge no s'adequa als destinataris. No hi ha ni caràtula, ni índex, ni conclusions.
Exposició	Hi ha un clar domini del tema que es presenta. L'actuació durant la presentació evidencia seguretat i control de la situació. El volum de veu és correcte.	Hi ha un clar domini del tema que es presenta. No sempre hi ha un control de la situació. El volum de veu és força correcte.	No es domina del tot el tema. Hi ha poc control de la situació i evidencia inseguretat. El volum de veu és força baix.	No hi ha un domini del tema. Hi ha molta inseguretat durant la presentació i el volum és excessivament baix.

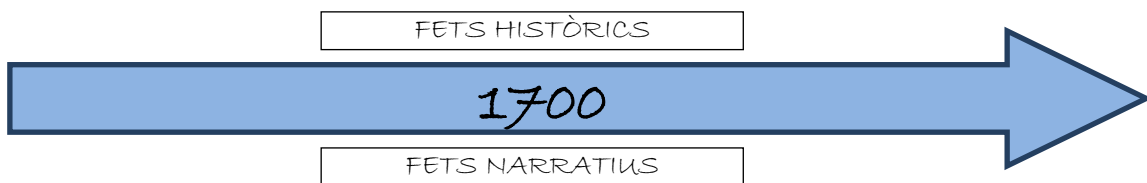
<http://lacampanaeditorial.com/autors/autor-267/>

1. Compareu la informació que podem trobar a la solapa interior (contracoberta) sobre l'autor de la novel·la amb la que podem trobar a la [viquipèdia](#) o a [Lletra](#). Tot i fer referència a l'autor, la informació no és la mateixa. Quines són les diferències que podeu detectar? De què depèn, doncs, aquesta diferència?
2. Llegiu la informació que trobareu sobre aquest autor en el següent enllaç (<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/lectures/pell/escrit.htm>). Si us hi fixeu, la informació és de l'any 2004. Completeu aquesta informació amb les dades més significatives sobre la vida i obra d'aquest autor des del 2004 fins a l'actualitat.
3. Mireu aquesta [entrevista televisiva](#) a Sánchez Piñol de TV3 i contesteu les preguntes següents:
 - En quina llengua es va escriure originalment la novel·la?
 - Quines raons dóna l'autor per no haver escrit la novel·la en català?
 - Quines altres obres ha escrit Sánchez Piñol? En quina llengua les va escriure?
 - Per què creieu que no va fer ell mateix la traducció de la seva obra?
4. Mireu aquesta [entrevista](#) a Sánchez Piñol de TV3 i contesteu les preguntes següents:
 - Sánchez Piñol considera la seva novel·la com una tragèdia. Què entenem per tragèdia?
 - Segons l'autor de Victus, "escriure un llibre que no llegirà ningú és el més fàcil del món". Per tant, com ha de ser una novel·la per captar l'interès del públic lector?
 - Quina és la raó que fa de Victus una novel·la divulgativa?

- De quin sector social de l'època del 1714 fa un elogi l'autor de Victus? En què va consistir aquest elogi? Quines conseqüències va tenir aquesta consideració en la redacció de la novel·la?
- Quina relació estableix Sánchez Piñol entre la racionalitat i la irracionalitat d'un conflicte bèl·lic? I pel que fa a les "misèries" d'una guerra?
- Segons l'entrevista, com entén l'autor la feina d'escriptor, si ens centrem en el procés de redacció de Victus?
- Quins trets caracteritzen la veu narrativa de Victus?
- Quina relació hi ha entre fets històrics i ficció narrativa?
- Què és el que ens pot fer sentir satisfets un cop que arribem al final de la novel·la?
- Per què Victus havia d'existir, segons l'autor? Què vol aconseguir amb aquesta novel·la?

Activitat final

- Elaboreu un eix cronològic del període 1700-1714. Al llarg de la lectura hi anireu afegint els fets que apareixen a la novel·la, diferenciant entre els fets històrics i els que no ho són (fets narratius).

Podeu fer servir com a recurs per elaborar la línia del temps dels fets històrics la informació que apareix a [Esdeveniments 1701-1714. Línia del temps](#).

- Busqueu a [Googlemaps](#), o bé a [Mygeoposition](#), els següents llocs geogràfics. Tingueu-los presents, perquè durant la lectura us permetran situar els principals esdeveniments de la novel·la:

PUNTS GEOGRÀFICS	LOCALITZACIÓ
47° 22' 37.45" N, 3° 47' 9.99" E	Bazoches
40° 48' 44.81" N, 0° 31' 17.16" E	
41° 47' 47.56" N, 0° 34' 11.29" E	
40° 25' 0.75" N, 3° 42' 11.90" W	
39° 51' 46.20" N, 4° 1' 38.36" W	
41° 32' 20.61" N, 1° 37' 41.39" W	
41° 29' 31.07" N, 2° 17' 38.70" E	
41° 23' 6.23" N, 2° 10' 24.25" E	
41° 23' 4.79" N, 2° 10' 58.49" E	
41° 23' 1.64" N, 2° 10' 55.56" E	

Parlem-ne

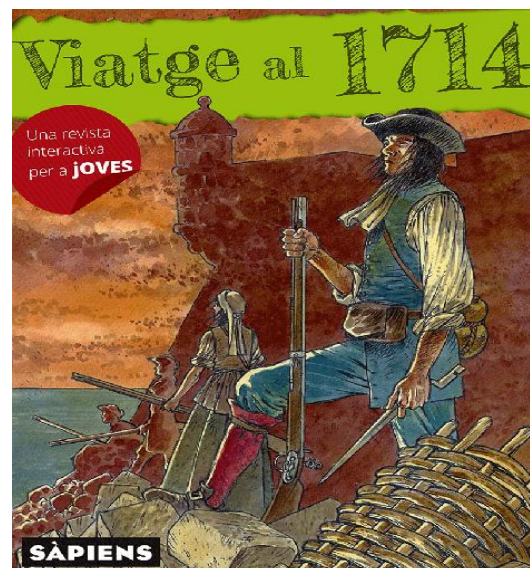
Com heu pogut comprovar, l'edició de la novel·la *Victus* s'ha fet amb molta cura. En molts casos, l'edició d'una obra a partir del text de l'autor és feina pràcticament exclusiva de l'editorial, però en aquest cas l'edició es fruit de la col·laboració entre l'autor i l'editora. Llegiu les entrevistes a la responsable de l'editorial la Campana que trobareu als enllaços que apareixen al final d'aquesta activitat i feu un debat sobre quin és el paper de les editorials en relació als seus autors i a l'èxit de les obres que publiquen, tant en relació a *Victus* com en general. Podeu tenir en compte els aspectes següents:

- Diferència entre editorials grans i editorials petites.
- Relacions entre els escriptors i les seves editorials (tenint en compte el tipus d'editorial).
- Criteris de les editorials per triar els llibres que publicaran.
- Polítiques comercials de les editorials per difondre les seves obres.
- Situació del mercat editorial en llengua catalana i en general. Raons que expliquen l'èxit d'algunes editorials petites.
-

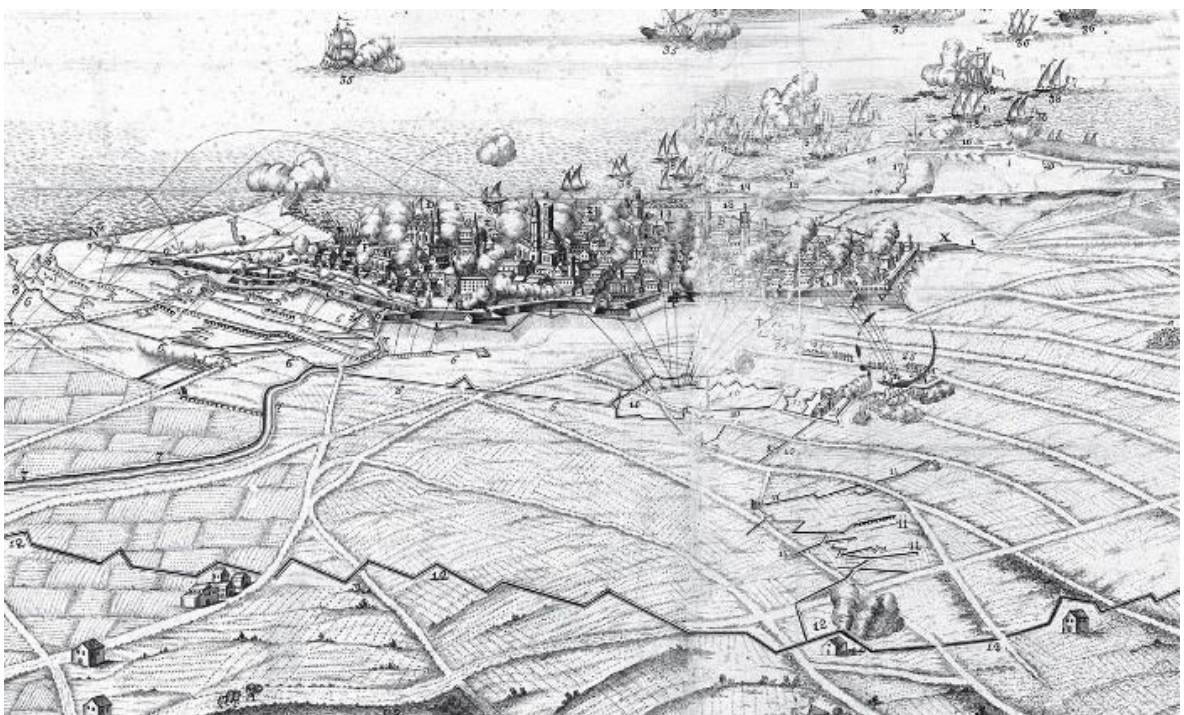
<http://lacampanaeditorial.com/wp-content/uploads/noticies/entrevistaisabelmarti.pdf>
<http://www.vilaweb.cat/noticia/4042483/20120925/victus-lalbert-sanchez-pinol-ens-incomodat.html>
http://www.el9nou.cat/noticies_o_0/33363/isabel-marti:-%E2%80%99Cla-produccio-campana-durant-els-30

Per saber-ne més

Si vols saber com era la Barcelona del 1700, més informació sobre la guerra de Successió, l'atac final de l'11 de setembre, algunes dades i curiositats sobre el setge i què va passar després del 1714, llegeix la revista interactiva titulada [Viatge al 1714](#). En acabat contesta el test que trobaràs al final de la revista ("Què saps del 1714?"). Després comprova si n'has fet una bona lectura encertant les respostes.

Durant la lectura

Introducció històrica: la guerra de Successió

El dia 1 de novembre de 1700 el rei de la Corona Hispànica Carles II va morir sense descendència. Les seves disposicions testamentàries pel que fa a la successió al tron d'Espanya van posar en perill l'equilibri geoestratègic europeu, amb grans potències com França o Àustria i nacions emergents com Anglaterra o Holanda. El temor a una hegemonia borbònica a Europa, si tant a la Corona Hispànica com a França hi havia un rei d'aquesta dinastia, va provocar l'aparició de la Gran Aliança de l'Haia i l'inici d'una guerra europea, en la qual també hi havia interessos colonials. Els territoris de la Corona hispànica van ser alguns dels escenaris principals d'aquesta guerra de Successió, en la qual la dinastia austríaca d'Habsburg i la dinastia francesa dels Borbons es disputaven el dret successori al tron de les Espanyes, en les persones de l'arxiduc Carles d'Àustria i Felip d'Anjou, respectivament.

En un principi, Catalunya va jurar fidelitat a Felip V, com la resta de territoris de la Corona Hispànica. Però a causa de les primeres actuacions d'aquest rei –que demostraven que no respectaria les constitucions malgrat haver-les jurat a Barcelona– i de l'autoritarisme del virrei que va nomenar, junt amb l'aspiració dels catalans d'assemblar-se als estats constitucionalistes i comercials del nord d'Europa, va aparèixer el partit austriacista, amb el suport de la burgesia de Barcelona i de la petita noblesa vigatana. L'any 1705, a Gènova, representants d'aquest grup austriacista català van signar un acord amb Anglaterra pel qual es comprometien a defensar amb les armes l'opció de l'arxiduc, a canvi del suport anglès en el respecte a les constitucions i llibertats catalanes.

Quan Catalunya pren aquesta opció, des del primer moment contrària a la que pren Castella, l'enfrontament entre borbònics i austriacistes esdevé un enfrontament entre dues concepcions de l'Estat espanyol: un estat centralitzat sota una monarquia absolutista, reflex de l'Estat francès, o un mosaic de regnes amb institucions pròpies, on el constitucionalisme català hauria pogut evolucionar cap a un sistema polític semblant al d'Anglaterra o al d'Holanda. La primera opció es plasmava en Felip V, nét del rei de França, i era assumida per Castella, mentre que la segona era acceptada per l'arxiduc Carles, a la manera de l'imperi austríac, i la van recolzar els territoris de la Corona d'Aragó.

Durant l'edat moderna la guerra és una disciplina professionalitzada, que s'aprèn i s'exerceix a sou dels estats –els soldats de lleva no apareixeran fins als inicis de l'edat contemporània, amb la Revolució Francesa–. Sébastien Le Prestre, Marquès de Vauban, serà un dels teòrics que renovarà la metodologia de la fortificació i l'assetjament i posarà aquests nous coneixements al servei de la grandesa de França. El mètode Vauban, ja plenament experimentat durant la segona meitat del segle XVII, s'aplicarà també als setges de la guerra de Successió, com el de Tortosa o el de Barcelona.

La font dels secrets (capítols 1-9)

1. Feu un decàleg amb els 10 esdeveniments que creieu que serveixen per resumir l'estada de Martí Zuviría a Bazoches.

Per exemple:

1. Arribada de Martí Zuviría al castell de Bazoches i primer contacte amb la Jeanne.
2. Superació per part de Martí Zuviría de la prova per entrar a Bazoches.
3. ...

2. Consulteu el programa d'estudis de Martí Zuviría (p. 33):

- Quantes hores durava la seva jornada d'estudis?
- A quins estudis actuals es podria equiparar aquest programa? Quina era la funció de la sala esfèrica (p. 39)?
- Quina vinculació es pot establir entre les assignatures "Camp" i "Obeir i manar" i les virtuts que, d'acord amb el mestratge de germans Ducroix, ha de tenir un bon enginyer?

3. Una part del lèxic que apareixerà al llarg de la novel·la té a veure amb els estudis i l'ofici de Martí Zuviría, l'enginyeria militar. Consulteu un diccionari o enciclopèdia i digueu quin és el significat de paraules següents:

Feixina	
Maganó	
Sapador	
Baluard	
Trinxera	
<i>Échaugnette</i>	
Fossat	

4. Qui va concedir els cinc Punts a Martí Zuviría i per què?

Primer punt	
Segon Punt	
Tercer Punt	
Quart Punt	
Cinquè Punt	

5. En el capítol 9 es produeix el primer [gir narratiu](#) important de la novel·la. Llegiu el capítol i contesteu les preguntes següents:

- Quins fets relacionats amb els personatges que apareixen a la taula següent marquen canvis importants en la vida de Martí Zuviría?

Un gir narratiu és un canvi inesperat en l'argument d'una narració que obliga el protagonista a canviar els seus objectius. Normalment, modifica els escenaris on es desenvolupa l'acció i fa que el centre d'interès de la narració canviï.

Personatges	Fets
Jeanne	Reconciliació amb el seu marit i trencament amb Martí Zuviría
Marit de la Jeanne	
Vauban	
Bardonenche	

6. Elaboreu un [sociograma dels personatges](#) que apareixen en aquesta primera part de la novel·la. Heu de relacionar els personatges entre si mitjançant línies que indiquin quina relació hi ha entre ells. Un cop fet el sociograma, heu de contestar les preguntes que trobareu a continuació:

Un sociograma literari serveix per representar gràficament les relacions entre els personatges d'una narració.

- Quins personatges ocupen el lloc central en aquesta part de la novel·la?
- Quins personatges creieu que es podrien classificar amb les etiquetes següents:
 - El més estimat:
 - El rebutjat:
 - L'admirat:
 - ...

L'embolc més gran del segle (capítols 10-14)

7. Activitat en grup. Elaboreu un mapa amb amb [recursos digitals](#) situant els elements següents:

- El recorregut de Martí Zuviría des que surt de Bazoches fins que arriba a Barcelona.
- El lloc on coneix els personatges següents: Amelis, Anfan, Ballester, Berwick, Nan, Villarroel. Indica amb un número l'ordre en el qual es produeixen aquestes coneixences.
- Situeu el símbol ✖ als llocs on Martí Zuviría es veu involucrat en esdeveniments violents, numereu-los i feu una breu explicació dels fets amb la informació que apareix a la novel·la.

1: Almansa: Batalla d'Almansa (133-141)

2:

3:

8. Llegiu aquest fragment i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

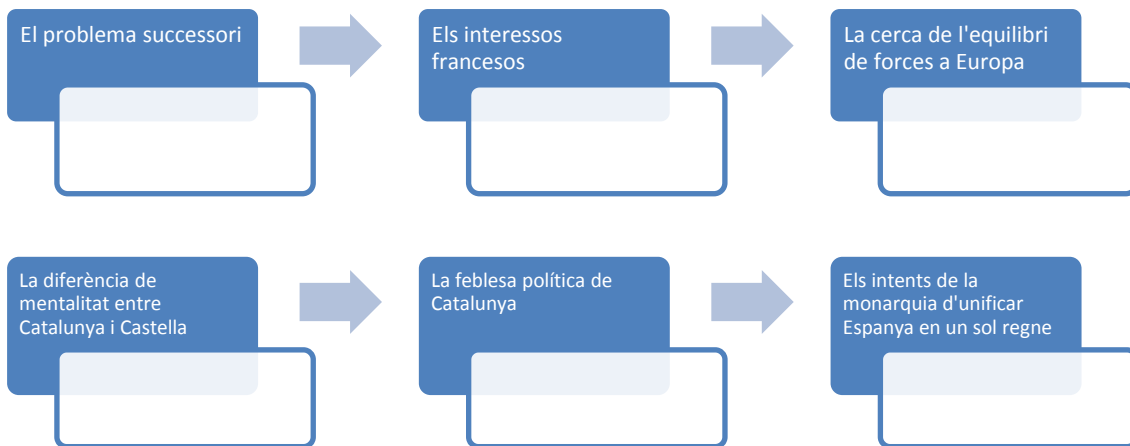
Vaig pensar entre mi que per més dolent que sigui un pare, no seria mai pitjor que el millor del setges. A fer punyetes la guerra, els generals propensos a fotre puntades de peu i els Oblidats del món.

Em vaig dirigir a la meva tenda a pas viu. Estava decidit a plegar veles; agafaria l'indispensable i me n'aniria cap a Barcelona.

p. 179

- Per què Martí Zuviría decideix tornar a Barcelona?
- Quines són les expectatives sobre el seu futur personal que canvien amb aquesta decisió?

- Es pot considerar aquesta decisió i els canvis que provoca en l'argument de la novel·la com un gir narratiu?
9. En el capítol 10 s'expliquen, d'una manera planera, la història comuna de Catalunya i Castella i les causes de la guerra de Successió. A partir del que s'explica en el capítol, concreteu les causes del conflicte:

10. En aquesta part de la novel·la apareix la denominació *botifler* per referir-se a un determinat estament social. Llegiu aquest fragment i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

Aquí haig d'aclarir que botifler és el pitjor insult que es pot dedicar a un català. Un botifler és un partidari de Felip V, Castella i la dinastia borbònica. És a dir, un traïdor a la pàtria. M'imagino que es deu al fet que la immensa majoria dels partidaris del rei dels Àustries, en Karlagues, pertanyien a les classes populars, mentre que els pocs catalans que van seguir el partit del Felipó acostumaven a ser els aristòcrates i l'alt clergat. Els rics tendeixen a convertir-se en uns toixons, o sigui, uns individus que semblen "embotits" en la seva rica vestimenta.

p. 150

- A quin estament social pertanyen els botiflers?
- Per què s'associa aquest insult als traïdors a Catalunya?
- Busqueu en un diccionari o enciclopèdia l'origen de la paraula botifler i comproveu si coincideix amb l'explicació que es dona a la novel·la.
- La paraula botifler encara és ben viva. Consulteu la xarxa i digueu si l'accepció que té actualment és la mateixa que tenia al segle XVIII.
- En Martí sovint fa servir un to despectiu per referir-se als altres personatges. Localitzeu a la novel·la altres insults o malnoms que hi apareixen.

11. Alguns dels personatges que es presenten en aquesta part de la novel·la formen part de l'*establishment* o classes dominants de l'època, i uns altres formen part dels marginats socials. Classifiqueu els personatges d'acord amb aquestes dues categories i, a més, digueu quines són les seves motivacions per participar en el conflicte.

Personatge	Classe dominant	Marginat	Motivació
Amelis			
Anfan			
Ballester			
Berwick			
Nan			
Villarroel			

- En quin d'aquests dos grups situaries Martí Zuviría? Per què?
- Quines són les motivacions de Martí Zuviría per participar en el conflicte? I per desertar?

12. Ordeneu aquests esdeveniments segons l'ordre en què apareixen a la narració.

- Martí Zuviría s'incorpora a l'ala de l'exèrcit francoespanyol que comanda el duc d'Orleans.
- Martí Zuviría decideix desertar i tornar a Barcelona amb el seu pare.
- Martí Zuviría troba un carro carregat de diners, abandona el Nan i l'Anfan i torna cap a Barcelona.
- Beseit és ocupat primer pels miquelets, després per les tropes borbòniques i després una altra vegada pels miquelets.
- L'Anfan i el Nan roben tots els seus estalvis a Martí Zuviría.
- Martí Zuviría salva el Nan i l'Anfan de les vexacions d'uns soldats francesos.
- Martí Zuviría viu el setge de Tortosa, tot i que no hi participa com a enginyer.
- Els miquelets volen penjar Martí Zuviría.
- Martí Zuviría se salva de la mort a l'últim moment.
- Martí Zuviría es retroba amb Ballester a la casa de postes.

Activitat final

En aquesta part de la novel·la s'explica el primer amor de Martí Zuviría. Imagineu-vos que en Martí hagués tingut la possibilitat de comunicar-se amb la Jeanne fent servir el whatsapp. Primer de tot, penseu quins temes de conversa podrien mantenir, com es podrien desenvolupar, quins moments de la història contemplaríeu... A continuació, un cop hàgiu planificat la vostra feina, ja podeu escriure aquestes converses simulades.

Parlem-ne

A la novel·la apareix aquest comentari d'en Vauban:

Però si ni tan sols s'ha preocupat per ocultar que és català, i del sud! Conec molt bé la seva gent perquè he treballat més d'una dècada en aquella frontera, fortificant els emplaçaments contra l'ardor dels naturals per la insurgència.

p. 93

Vauban es refereix a la fortificació de la nova frontera fixada pel Tractat dels Pirineus (1659), que va representar la cessió a França del Rosselló i part de la Cerdanya. Efectivament, va ser Vauban, el millor enginyer de Lluís XIV de França, l'encarregat de planificar i executar aquestes fortificacions. L'any 2008 [les fortificacions de Vauban](#) van entrar a formar part del [Patrimoni Mundial de la UNESCO](#). Un any abans, a la Catalunya Nord hi va haver una campanya d'oposició a aquesta candidatura. Llegiu aquests documents de la [campanya](#) en contra d'atorgar aquesta distinció a les construccions de Vauban i expliqueu quins són els arguments per oposar-s'hi que hi apareixen. A continuació exposeu argumentadament quina és la vostra opinió sobre aquesta qüestió.

Les fortaleses militars construïdes per ordre del marquès de Vauban, mariscal de França i conseller de Lluís XIV, a Montlluís i a Vilafranca de Conflent el 1669 podrien entrar a formar part del catàleg de Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO. Aquestes dues construccions són símbols de l'ocupació francesa de la Catalunya Nord deu anys després de la signatura del Tractat dels Pirineus, com també la demolició de l'ajuntament i l'església de Cotlliure, el claustre i l'església de Vilafranca i el castell de Guifré el Pilós a Rià.

La candidatura, impulsada pel govern francès i els catorze municipis que formen la Xarxa Vauban –entre els quals Besançon, un municipi que va ser bombardejat per aquest militar i que avui té un monument en el seu honor–, també té el suport del Centre UNESCO de Catalunya. Però a la Catalunya Nord, la proposta d'aquest organisme internacional ha indignat un col·lectiu important de ciutadans, que denuncien que les construccions militars de Vauban "evidencien la voluntat d'aixafar militarment el poble català, la seva cultura i la seva llengua". Així ho assegura Joan Jaume Prost, president de la Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura

Catalanes a la Catalunya Nord i membre del Col·lectiu No a Vauban a la UNESCO, que adverteix de la contradicció en què cau l'organització catalana mostrant-se a favor de la candidatura en tant que la seva missió és fomentar els valors de la pau, el multilingüisme i la intercultura entre els pobles.

<http://www.federacio.cat/vauban/vauban-avui070823.cfm>

Senyores i senyors:

Sorpresos en saber que estan estudiant reconèixer la figura i l'obra de Sébastien Le Prestre, marquès de Vauban, com a Patrimoni Mundial de la Humanitat, ens dirigim a vostès per reclamar-los una rectificació i l'anul·lació del procés iniciat. Coneixedors de la seva tasca per a la preservació de la diversitat i la riquesa cultural al món, els catalans no podem permetre que es reconegui amb l'honor d'aquesta menció algú que va destacar per posar l'enginy al servei de la guerra, l'arquitectura al servei del sotmetiment, i el poder al servei de la por. El marquès de Vauban va ordenar la construcció de les seves famoses fortificacions amb la suor i l'esforç de la població sotmesa del nord de Catalunya després del Tractat dels Pirineus. Aquestes construccions van servir per mantenir el poble lligat i reprimat durant anys, fins al punt que encara avui en patim les conseqüències.

Mai un home de guerra no pot ser reconegut per una institució defensora de la pau, la diversitat, la cultura i la riquesa lingüística. Mai unes edificacions militars amb una funció destructora tan terrible no poden ser declarades Patrimoni de la Humanitat. Mai un sistema feudal i autoritari no pot merèixer el reconeixement de la democràcia i de les institucions internacionals. Mai totes les obres reconegudes com a Patrimoni Mundial de la Humanitat no poden merèixer la indignitat de ser equiparades a l'obra i memòria del marquès de Vauban.

Cordialment,

<http://www.e-criteri.cat/index.cfm?plana=participa.cfm?ID=8>

Per saber-ne més

Per saber quines eren les funcions d'un enginyer militar en l'època en la qual Martí Zuviría s'estava formant en aquest ofici, podeu llegir el [Real Decreto del 13 de gener de 1710](#) mitjançant el qual el rei d'Espanya va nomenar Joris Prosperus van Verboom Enginyer General de tots els Reials Exèrcits, Places i Fortificacions de totes les províncies i Estats del seu regne. En aquest mateix [article](#) de la Viquipèdia us podeu informar sobre quines són actualment les funcions d'aquesta branca de l'enginyeria i com ha evolucionat des del segle XVIII.

Introducció històrica: La guerra arriba a Barcelona

Malgrat victòries austriacistes com la d'Almenar o la segona presa de Madrid, es va anar imposant la superioritat militar borbònica. Tècnicament, l'any 1711 es podia parlar d'una guerra estancada. Els dos exèrcits, així com les potències que els sostenien –fonamentalment, França i Anglaterra– estaven esgotats i les despeses militars començaven a amenaçar l'economia d'aquests països. Això va fer néixer el desig d'arribar a un armistici per acabar la guerra i, amb aquest objectiu, es van iniciar converses de pau.

En aquest context, es va produir un fet que va determinar el resultat de les converses i va precipitar els esdeveniments: l'emperador austríac Josep I, germà de l'arxiduc Carles d'Àustria, moria sobtadament a Viena. L'arxiduc Carles passava a ser emperador i, en conseqüència, l'amenaça per a l'equilibri continental també es feia present si la dinastia austríaca governava a Àustria i a la Corona hispànica.

El tractat d'Utrecht, signat el 1713 entre les potències de la Gran Aliança de l'Haia i França i Espanya, posava fi oficial a la guerra, amb un seguit d'acords que beneficiaven especialment Anglaterra i que reconeixien Felip V com a rei d'Espanya. Anglaterra decidí renunciar a defensar les constitucions i llibertats catalanes, enmig d'una discussió oberta dins del parlament anglès entre partidaris d'abandonar la guerra i partidaris de continuar-hi fins a garantir el manteniment de les llibertats i constitucions catalanes.

En el moment en què s'evacuen les tropes austríaques que quedaven al Principat i la reina Elisabet Cristina de Brunsvic-Wolfenbüttel deixa Barcelona –que durant uns quants anys havia fet les funcions de capital de l'imperi– per reunir-se a Viena amb l'emperador Carles, Catalunya queda abandonada a la seva sort. En aquest context, i davant del dilema d'acceptar la resolució d'Utrecht o resistir, es convoca una Junta de Braços, a la qual no poden assistir molts dels representants del territori, que pren la decisió de resistir.

Aquesta decisió no va ser fruit de la improvisació o d'un vot irracional, sinó que responia a l'estratègia d'esperar un canvi d'actitud d'Anglaterra i de presentar una resistència heroica que garantís un tracte més honorable per part de les tropes de Felip V, un cop es completés la conquesta amb la rendició de Barcelona i altres places fortes com Cardona.

Barcelona, abans que els esdeveniments bèl·lics es precipitessin, era una ciutat petita i dinàmica, que tenia una activitat manufacturera i comercial intensa. Basava bona part dels intercanvis en la fabricació i comerç d'aiguardents que venia a Holanda i a Anglaterra, i veia en l'absolutisme borbònic una amenaça, no només a les llibertats polítiques, sinó també als seus interessos econòmics. Aquest tarannà modern de la ciutat va ser un dels factors que van determinar que guanyés l'opció de la resistència a ultrança.

L'estranya llar (capítols 1-3)

1. A la seva tornada a Barcelona, Martí Zuviría forma una estranya família. Expliqueu en quines circumstàncies va conèixer les persones que formen aquesta família i en quines circumstàncies les retroba quan torna a Barcelona.

Personatges	Circumstàncies en què en Martí els va conèixer	Circumstàncies en què en Martí els retroba a Barcelona
Peret		
Amelis		
Anfan i Nan		

2. Consulteu la informació i la situació en el plànol del nou habitatge de Martí Zuviría que apareix a les pàgines 219-220 de la novel·la i contesteu les preguntes següents.

- Quin és l'origen dels diners que serveixen per comprar la casa?
- Quines millores presenta aquest habitatge respecte de la casa d'en Peret on havien viscut abans?
- En quina part de la Barcelona actual se situaria el pis?
- Creieu que el fet que l'habitatge estigui al costat del baluard de Santa Clara pot tenir alguna relació amb els fets que es narraran més endavant a la novel·la? Feu hipòtesis sobre aquesta relació, que comprovarem més endavant.

3. En la novel·la es poden trobar uns quants episodis tancats, que tenen una unitat narrativa en ells mateixos. Un d'aquests episodis és el de la xocolatada (pàgines 224-232). Llegiu-lo i contesteu aquestes preguntes:
 - Identifiqueu en aquest episodi el plantejament, el nus i el desenllaç.

- L'atac d'en Ballester als ciutadans que estan gaudint de la xocolatada fa que en Martí actuï com un veritable enginyer. Quines semblances es poden detectar entre la manera com en Martí defensa la masia i el setge d'una plaça fortificada?

Per grups, podeu feu una lectura dramatitzada d'aquest episodi.

La lectura dramatitzada d'un text té com a finalitat llegir per comunicar als altres, de manera que el lector és el mediador entre el text i el públic. Llegir un text en veu alta amb fluïdesa i bona entonació demana comprendre el text i preparar prèviament els aspectes que tenen a veure amb l'articulació dels sons, la modulació de la veu i l'expressivitat que s'ha de donar al text en el moment de la lectura.

Adaptat de [Pere Calders, fets i paraules](#) (guia didàctica, p. 26)

4. Ompliu les caselles, indicant primer en què es basen les relacions entre aquests personatges quan es retroben a la tornada de Martí Zuviría a Barcelona i, després, en què es basen abans que en Martí se'n vagi de la ciutat per seguir l'exèrcit aliat (capítol 3).

	Martí	Amelis	Anfan	Nan	Peret
Martí					
Amelis	En l'engany i l'interès En l'amor i la necessitat de tenir una llar				
Anfan					
Nan					
Peret					

- A partir de la informació de la taula, feu una valoració general de com evoluciona la relació entre aquests personatges en aquesta part de la novel·la.
- Quin episodi fa que Martí Zuviría consideri que formen una família?
- Quines són les motivacions que porten Martí Zuviría a allistar-se a l'exèrcit aliat? Considereu que aquesta decisió del personatge constitueix un [gir narratiu](#) dins de la novel·la? Raoneu la vostra resposta.

Acorralats (capítols 4-9)

5. Elaboreu un mapa on es visualitzi el periple de Martí Zuviría des que surt de Barcelona, a mitjans del 1710 (capítol 4), fins que retorna a Barcelona després de l'episodi d'Illueca (capítol 8).
 - OPCIO A: Indiqueu en el mapa que teniu a l'annex el recorregut d'en Martí durant aquest període. Afegiu-hi una llegenda especificant els esdeveniments narratius i històrics més importants que s'esdevenen en els diferents trams de l'itinerari.
 - OPCIO B: Feu servir l'eina digital [Maps engine](#) per crear un mapa digital¹ amb l'itinerari que fa en Martí durant aquest període de temps. Marqueu en el mapa els llocs i descriuiu breument els esdeveniments narratius i històrics més importants que tenen lloc en cada punt del mapa. Aproveiteu les possibilitats dels mitjans digitals per afegir-hi imatges (relacionades amb l'entorn geogràfic descrit) i enllaços web (relacionats amb els fets històrics narrats).

http://es.wikipedia.org/wiki/Wikiproyecto_Discusi%C3%B3n:Iberia#mediaviewer/File:Peninsula_Iberica_-_Iberian_Peninsula.png

¹ Per saber com funciona Mapsengine podeu consultar el següent [enllaç](#).

Mapa del segle XVIII gravat al coure i il·luminat a mà, representant diverses característiques topogràfiques de la Península Ibèrica. Publicat a l'atles general de Robert Wilkinson (volum 2., pàgina 666).

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Iberian_Peninsula_antique_map.jpg

6. Amb el personatge de Diego de Zúñiga, Martí Zuviría manté un enfrontament sobre les diferències entre la mentalitat castellana i la catalana (capítol 5):
- Quin és l'esdeveniment que provoca a la novel·la la discussió entre Martí Zuviría i en Diego de Zúñiga sobre Catalunya i Castella?
 - Quines són les informacions falses que difon Diego de Zúñiga sobre Catalunya?
 - Completeu la taula

Arguments de Diego de Zúñiga contra Catalunya	Contraarguments de Martí Zuviría

- Creieu que alguns d'aquests arguments i contraarguments són vàlids en l'actualitat? Busqueu algun article o intervenció sobre la relació entre Catalunya i Espanya en mitjans de comunicació i procureu identificar-hi raonaments que es puguin equiparar als que presenten Martí Zuviría i Diego de Zúñiga.

- Considereu que la discussió entre Martí Zuviría i Diego de Zúñiga provoca un [gir narratiu](#) en la novel·la? Per què?

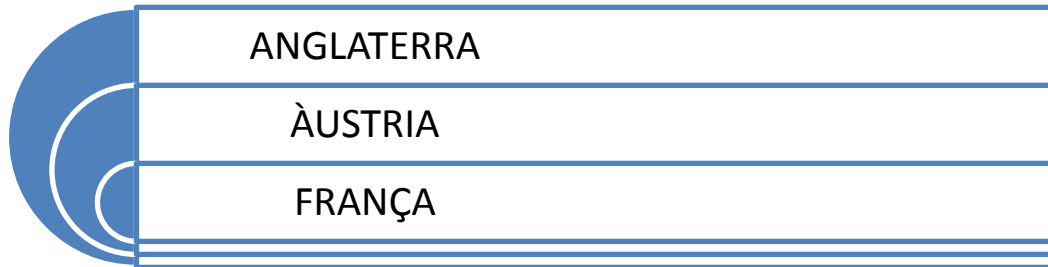
7. Ompliu la taula sobre les trobades de Martí Zuviría amb Villarroel en aquesta part de la novel·la.

Lloc	Context	Relació entre Martí Zuviría i Villarroel
Taverna a Madrid	L'expedició a Madrid ha fracassat i Villarroel ha canviat de bàndol (ha passat a l'exèrcit Aliat)	Villarroel s'adona dels coneixements sobre enginyeria de Martí Zuviría i...
Alcàsser de Toledo		
Rereguarda aliada després de fugir de Toledo		
Brihuega (batalla)		
Brihuega (tenda)		
Illueca		

- Com evoluciona la relació de Martí Zuviría amb Villarroel al llarg d'aquestes trobades?
- Quins elements de la personalitat de Villarroel considera Martí Zuviría que el fan un personatge digne d'admiració?
- Quina opinió creieu que té el general sobre Martí Zuviría en aquesta part de la novel·la? Com creieu que evolucionarà la relació entre Martí Zuviría i Villarroel al llarg de la novel·la?

Publiquen la crida! (capítols 10-13)

8. Consulteu les pàgines 305-307 del llibre, on es valora la repercussió de la mort de l'emperador d'Àustria, i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.
- Quines implicacions tenia la mort de Josep I en relació a l'equilibri geoestratègic europeu?
 - En conseqüència, quina va ser, segons la novel·la, l'actitud de les tres potències europees implicades?

- Es pot considerar que la mort d'aquest monarca provoca un gir narratiu en la novel·la? Per què?
 - D'acord amb els fets que s'expliquen en la novel·la (pàgines 307-311), representeu en forma de mapa conceptual la seqüència de primeres decisions i actuacions que prenen a Catalunya les autoritats austriacistes i les institucions de govern, a partir de la signatura del Tractat d'Evacuació.
9. Completeu la taula amb la reacció dels diferents estaments davant dels esdeveniments que es van succeir, d'acord amb el que s'explica en aquesta part de la novel·la.

Personatges Estaments	Evacuació dels aliats (p. 308-313)	Proclamació de la Crida (p. 313-324)	Preparació de la defensa de la ciutat (p.325-330)
Reacció del poble			
Reacció dels pendons vermells			
Reacció de l'Església			
Martí Zuviría			
Amelis	-----		
Peret			

- Escriviu una frase en aquests requadres que resumeixi com va evolucionar cada un d'ells en aquest període:

Poble	Pendons vermells	Sector eclesiàstic	Martí Zuviría	Amelis

Vista actual del Saló Sant Jordi del Palau de la Generalitat, on es van celebrar les sessions del Parlament per proclamar la Crida al 1713.

Font: http://www.gencat.cat/big/img/194/BIG_194223809040412.jpg

10. Recolliu en aquesta taula quins van ser, segons la novel·la, els arguments a favor i en contra de proclamar la Crida en les sessions del Parlament de juliol de 1713.

	Sector que defensava la resistència	Sector que defensava la rendició
Braços		
Ponent destacat		
Amb quins arguments defensaven la seva postura?		

- Quina valoració fa Martí Zuviría sobre els arguments de tots dos bàndols? Per què era tan important per al poble la proclamació de la Crida?
- Busqueu altres esdeveniments històrics importants que hagin tingut com a escenari la plaça de Sant Jaume i el Palau de la Generalitat.

11. En aquesta part de la novel·la es produeix un canvi d'actitud de Martí Zuviría pel que fa a la seva implicació en la lluita, especialment a partir de la seva entrevista amb Villarroel. Llegiu els fragments de la novel·la que trobareu a continuació i contesteu les preguntes.

–El rebutjo perquè no té el que s'ha de tenir.

Em van venir ganes de començar a clavar cops de puny a les parets. Naturalment, li vaig demanar a què es referia.

–La nostra última conversa, a Illueca –va dir–. Li vaig oferir d'anar-se'n, i se'n va anar [...] Però per això mateix, si s'hagués quedat el seu captiveri hauria sigut gloriós. [...] Va servir a les meves ordres, però no va entendre res absolutament. Una paraula. Si a Illueca hagués dit una sola paraula, el consideraria un enginyer.

Em vaig aturar: Una paraula. [...] aquella frase em va encendre les entranyes. [...]

–Doncs no senyor! Sàpiga que no té dret de fer-me això! És la meva ciutat, aquí hi tinc casa meva, i vostè m'admetrà al seu collons d'exèrcit tant si li agrada com si no!

Va deixar que m'esbravés, i quan les paraules em van haver esgotat l'alè, va dir:

–Això ja està més bé. Almenys és un progrés.

Enginyer

Font:

<http://miniaturasmilitaresalfonscomas.blogspot.com.es/2013/09/uniformes-n-5-y-banderas-del-ejercito.html>

Eren tots oficials. No estaven sotmesos a uniformitat. La figura representada es basa en l'únic cas d'enginyer ingressat a l'hospital de la Santa Creu (F.X. Hernández, *Història militar de Catalunya*, Volum III, pàg. 242)

p. 331-333

- Amb quina altra situació de la novel·la es pot relacionar l'entrevista entre Martí Zuviría i Villarroel?
- Quina paraula creieu que hauria d'haver dit Martí Zuviría durant la seva entrevista amb Villarroel?
- Quin canvi d'actitud s'observa en Martí Zuviría en aquesta part de la novel·la pel que fa a la seva participació en la defensa de Barcelona?
- Quines creieu que són les motivacions de Martí Zuviría per quedar-se a Barcelona, tot i tenir clar que es tracta d'una batalla perduda?
- Quin grau militar obté Martí Zuviría després de la seva conversa amb Villarroel? Com reacciona la seva família davant d'aquest nomenament?

12. Llegiu aquesta explicació sobre l'estat de les muralles de Barcelona abans del setge i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

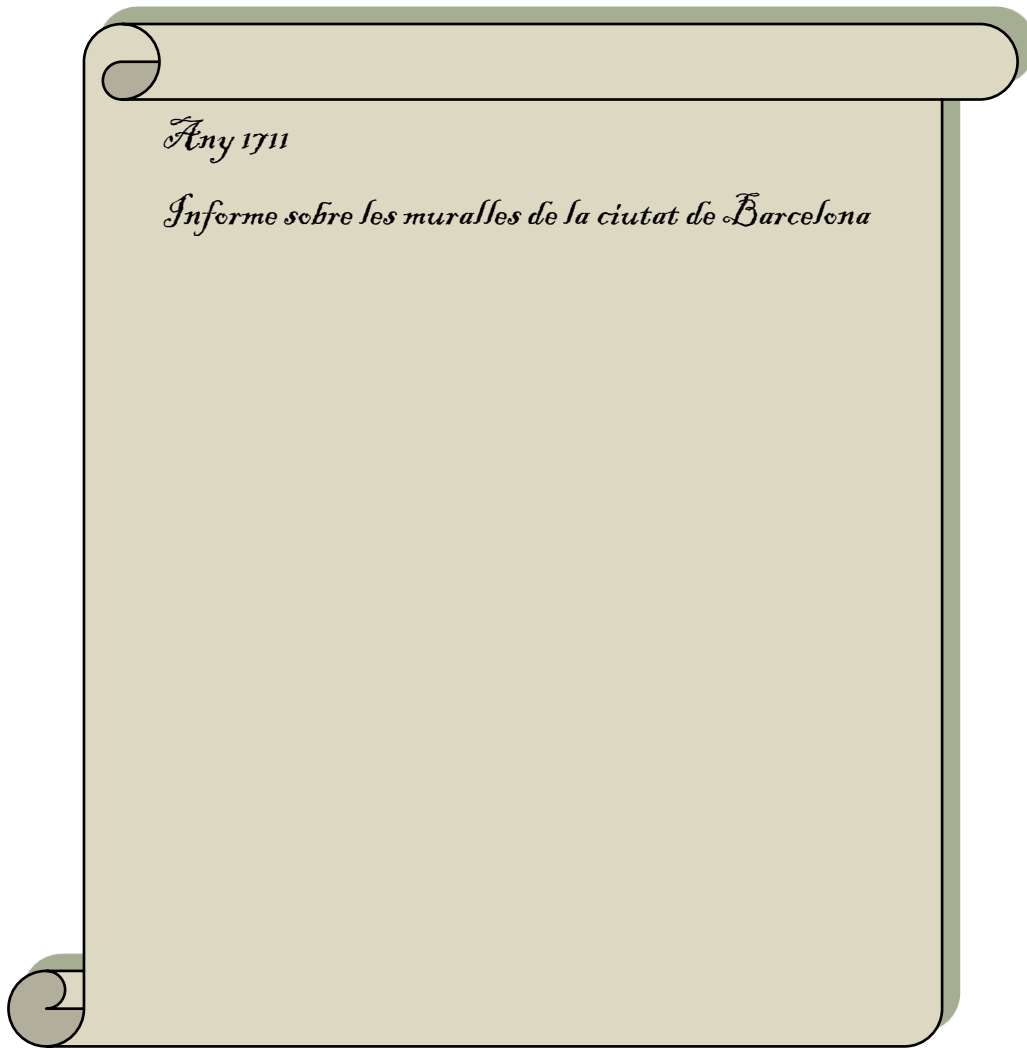
Pel que fa a les muralles, Barcelona comptava amb un recinte medieval optimitzat amb baluards i fossats, però era un sistema defensiu obsolet: útil per al segle XVI però incapaç d'enfrontar-se amb les tècniques del segle XVIII. Els panys de muralla no

comptaven amb contraguàrdies ni amb mitges llunes que poguessin impedir el foc directe contra les cortines. No hi havia un sistema de fortificació en profunditat i, per tant, res no impedia a l'artilleria atacant de batre directament cortines i baluards. Des d'aquest punt de vista, la defensa contra un exèrcit preparat esdevenia una temeritat atès que el cinyell defensiu no podria resistir un atac en les formes més enllà de dos mesos.

Història militar de Catalunya (vol. 3). F. X. Hernández Cardona. p. 236

- Martí Zuviría també era conscient que les fortificacions de Barcelona no podrien resistir el setge. Busqueu en la novel·la quines altres deficiències, a més de les que es citen en aquest text, creu que tenen les muralles de Barcelona.
- A quines raons atribueix Martí Zuviría el fet que no es milloressin les defenses de la ciutat?
- Imagineu-vos que sou l'enginyer militar Martí Zuviría i que l'any 1714 Villarroel us encarrega l'informe sobre les possibilitats de defensa de Barcelona, tenint en compte les tropes disponibles i la seva perícia militar i l'estat de les muralles. També podeu utilitzar els mapes que apareixen al llibre sobre les defenses reals de la ciutat i la fortificació ideal de la ciutat.

13. Llegiu el text i contesteu les preguntes que trobareu a continuació:

Podríem formular-nos una pregunta legítima: si la guerra va arribar a la Península el 1705 i fins al 1713 hi va haver vuit anys llargs per fortificar la ciutat, ¿com pot ser que els catalans, que tenien govern propi, no tinguessin cura de les defenses de la seva pròpia capital? Vet aquí una de les meves tortures privades, argument de malsons i desconsol de vigílies. No feu servir mai el "si..."; aquest "¿i si?" mata.

p. 346.

- Creieu que si les fortificacions s'haguessin renovat el curs de la guerra hauria estat un altre? Raoneu la vostra resposta.

14. Escriviu ara un informe com el que Villarroel va demanar al seu ajudant, Martí Zuviría, valorant les possibilitats de defensa de Barcelona. L'argumentació s'ha de basar en dades concretes, tenint en compte les tropes amb què es comptava i la seva perícia militar, a més de l'estat de les muralles que hem analitzat en l'activitat anterior.

Activitat final

En aquesta part de la novel·la, Martí Zuviría participa en molts esdeveniments perillosos i emocionants, per la qual cosa es pot considerar en part una narració d'aventures. Dissenyeu la portada que correspondria a aquesta part de la novel·la (*Vidi*). Podeu consultar aquest [Pinterest sobre la novel·la d'aventures](#).

Parlem-ne

Organitzeu la simulació d'una sessió de la Junta de Braços del 1713 a la classe per debatre les dues postures (submissió i insubmissió) i després feu la votació corresponent.

Us podeu repartir els papers de manera que hi hagi representats de tots els braços i presentar els arguments en funció de la pertinença de cada parlamentari.

Podeu ampliar la informació que apareix al llibre amb els documents següents:

- L'[article](#) d'Eva Serra "El setge de Barcelona, la defensa dels drets catalans" (especialment els apartats "Junta de Braços" i el "Braç popular per la resistència")
- El document [Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona y heroica defensa de los fueros y privilegios de Cataluña en 1713 y 1714, per Mateo Bruguera \(volum 1\)](#) de Mateo Bruguera publicat al 1870, especialment pel que fa a la votació dels Braços (pàgines 99-103).

Per saber-ne més

Per informar-vos sobre la Guerra de Successió, podeu consultar les pàgines commemoratives del Tricentenari del setge de 1714:

- Web de XTEC: <http://www.xtec.cat/web/centres/celebracions/2013/1714>
- Web de la Generalitat de Catalunya: <http://tricentenari.gencat.cat/ca/index.html>
- Web de l'Ajuntament de Barcelona: <http://tricentenari.bcn.cat/>

Introducció històrica: El setge de Barcelona

El setge de Barcelona va començar el 25 de juliol de 1713 i es va allargar més d'un any, perquè la ciutat va presentar una resistència heroica. El duc de Pòpoli, que va utilitzar el bombardeig continu i indiscriminat com a estratègia per obligar la ciutat a capitular, va ser finalment destituït i substituït pel duc de Berwick, que va arribar amb un gran exèrcit i un tren d'artilleria i que, quatre mesos més tard, va aconseguir expugnar la muralla i entrar a Barcelona el dia 11 de setembre de 1714, després de vèncer una resistència acarnissada. Durant l'any de setge, l'exèrcit filipista havia construït un cordó de setge i un sistema de trinxeres d'atac planificat per l'enginyer Verboom, el qual anys després va edificar la Ciutadella en els terrenys del barri de la Ribera després d'haver obligat els seus habitants a enderrocar-se les cases.

Els bombardeigs van ser una de les causes del sofriment dels barcelonins. L'altra va ser la fam, que es va fer present a mesura que el bloqueig es va accentuar i els recursos de la ciutat s'anaven esgotant. Els vaixells, especialment els provinents de Mallorca, aconseguiren al principi proveir la ciutat d'aliments i de pólvora. En aquest sentit, les Illes van tenir un paper cabdal en la resistència de Barcelona fins a l'enduriment del bloqueig naval.

Mentre Barcelona resistia, els diputats van organitzar una expedició del braç militar a la rereguarda, comandada pel general Nebot i el diputat Berenguer, que va sortir de la ciutat l'agost de 1713 amb l'objectiu de revoltar les poblacions que ja estaven sota control borbònic i de reclutar voluntaris per atacar les tropes assetjants. L'expedició no va tenir èxit, per les represàlies violentes que aplicava l'exèrcit borbònic i per la mala planificació i les decisions poc encertades dels comandaments, que finalment van tornar a Barcelona i van deixar abandonats els voluntaris. En canvi, al final de 1713 moltes poblacions es van aixecar en una sèrie de revoltes, les *quinzenades*, contra la recaptació de l'impost de guerra borbònic, que es feia quinzenalment. La repressió contra aquests aixecaments també va ser duríssima, amb execucions sumàries i poblacions incendiades, com Sant Quintí de Mediona. Tanmateix, van continuar havent-hi partides de miquelets i algunes poblacions que resistien, com Cardona, defensada pel marquès de Poal, que va capitular quatre dies més tard que Barcelona.

Les gestions diplomàtiques per obtenir reforços van continuar fins al darrer moment. La mort de la reina Anna d'Anglaterra i la pujada al poder del partit *whig* van provocar un canvi d'actitud, favorable a la qüestió catalana, però va arribar tard, quan ja feia uns quants dies que Barcelona havia capitulat.

La capitulació de Barcelona va anar seguida de mesures de repressió cap als defensors de la ciutat, amb empresonaments i execucions. Molts dels que van lluitar van exiliar-se a altres territoris de l'imperi austríac, com Nàpols, Milà o Viena. Alguns dels exiliats van tornar el 1725, quan es va signar la pau de Viena, que va posar el punt final definitiu al conflicte.

Un cop Catalunya va estar sotmesa, les institucions van ser abolides i va començar la implantació del nou règim, centralitzat i absolutista. Els decrets de Nova Planta i la imposició de nous impostos com el cadastre van ser alguns dels instruments polítics de construcció d'aquest nou sistema polític. A escala europea, la guerra de Successió va canviar el dibuix del mapa d'Europa i va consagrar l'hegemonia comercial de les nacions del nord d'Europa i un nou equilibri polític, en el qual l'imperi espanyol perdia el paper de gran potència intercontinental que havia tingut.

Contra dos imperis (capítols 1-4)

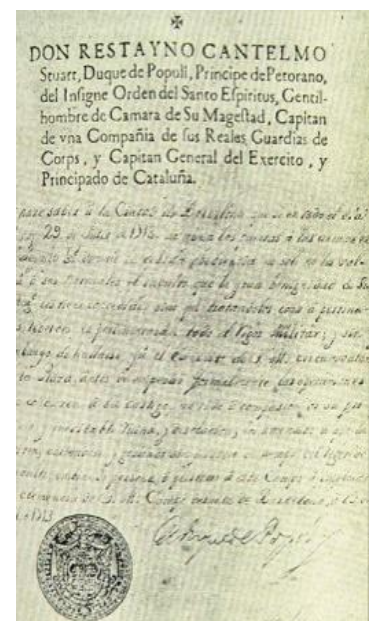
1. En els primers capítols d'aquesta part de la novel·la s'explica com van ser els primers moments del setge i quina va ser l'actitud dels barcelonins i dels seus assetjadors. Relacioneu la manera com ho expliquen alguns historiadors amb els fets que s'expliquen a la novel·la.

<p>Pòpoli pensava que Barcelona es rendiria a la vista de les seves forces. El que es va trobar, però, van ser uns defensors molt proactius que no paraven de fer sortides i que des del primer dia van fustigar les seves tropes.</p> <p style="text-align: right;">F. X. Hernández</p>	
<p>El compàs d'espera del duc de Pòpoli, sempre partidari de l'extermini i el saqueig, va ser cruent a tot Catalunya, i és en aquests moments que (...) el terrorisme militar de Pòpoli imposà la guerra cruenta en ambdós bàndols.</p> <p style="text-align: right;">Eva Serra</p>	
<p>Estava clar que caldria un bloqueig rigorós. L'enginyer Joris Pròsper de Verboom va dirigir les obres de construcció del cordó del setge que s'havia d'estendre des dels aiguamolls propers al Besòs fins al darrere de Montjuïc.</p> <p style="text-align: right;">F. X. Hernández</p>	

2. Llegiu aquest carta en que Pòpoli envia el seu ultimàtum a Barcelona i compareu-la amb la que apareix a les pàgines 372 i 373 de la novel·la com a resposta aquest ultimàtum.

Es fa saber a la ciutat de Barcelona, que si en tot el dia d'avui 29 de juliol de 1713, no obre les portes a les armes del rei nostre senyor, oferint la deguda obediència, no només els valdrà als seus naturals l'indult que la gran benignitat de sa majestat els té concedida, sinó que tractant-los com a pertinents rebels, experimentaran tot el rigor militar; i no obstant trobant-se ja l'exèrcit de sa majestat envoltant la ciutat, abans de començar formalment les operacions que condueixen al seu càstig, motiu de compassió de la seva propra i inevitable ruïna i desolació, els amonesto que l'evitin, valent-se i gaudint, sense pèrdua de temps de l'esmentat indult, enviant persona o persones a aquest camp, a implorar la clemència de sa majestat. Camp davant de Barcelona, a 29 de juliol de 1713.

El duc de Pòpoli.

- En quina data estan signades les cartes? La datació és coherent amb la narració dels fets que es fa a la novel·la? Per què?
 - En totes dues cartes se cita el rei. A quin rei es refereixen en cada cas?
 - Per què en la carta que llegeix Martí Zuviría es parla d'amenaçes?
 - Quina és la reacció del comandament borbònic davant de la resposta de la ciutat al seu ultimàtum?
3. Per tal de trencar el setge, s'organitza una expedició a la rereguarda. En aquest episodi hi participen una sèrie de personatges sobre els quals Martí Zuviría expressa la seva opinió. Completeu la taula que trobareu a continuació.

La maniobra de la qual m'havia parlat Don Antonio consistia a enviar una nombrosa expedició per mar, més de mil homes amb acompanyament d'artilleria, i desembarcar-la a la rereguarda de l'enemic. La seva missió era alçar el país de darrere el cordó. Quan haguéssim reclutat prou voluntaris atacarien el cordó borbònic per darrere, coordinats amb una sortida general de la Coronela barcelonina. En Pòpoli es veuria atrapat entre dos focs.

Victus, p. 381

Personatges que participen en l'expedició	Fets de l'expedició en els quals participa	Opinió que té MZ del personatge
Berenguer		
Dalmau		
"Merdis"		
Ballester		
Busquets		
Pòpoli		

- Aquest episodi també serveix per mostrar la relació entre els personatges que representen els diferents estaments socials (pendons vermells, miquelets...) i quina actitud, en funció d'aquesta procedència social, tenen davant el conflicte. Feu un sociograma o mapa conceptual on es mostri com es vinculen entre ells els personatges que apareixen en la taula anterior. Utilitzeu recursos gràfics per indicar a quina classe social pertanyien i quina era la seva posició davant del conflicte.
4. A la novel·la, un episodi clau en l'expedició a la rereguarda és l'atac frustrat a la ciutat de Mataró.
- Quins personatges estan a favor d'atacar Mataró? Quins hi estan en contra?
 - Quins són els arguments de cada un dels bàndols per defensar la seva postura?

- "Després de Mataró tot va anar de mal en pitjor" (p. 403): A quins fets es refereix aquesta afirmació?
 - Feu hipòtesis sobre què hauria passat si finalment s'hagués decidit atacar Mataró i expliqueu:
 - Influència que hauria tingut en l'esdevenir de la guerra.
 - Influència que hauria tingut en la relació entre els personatges.
5. Escriviu cinc adjectius que serveixin per qualificar l'actitud i el comportament dels personatges següents durant l'episodi de la fugida de l'oficialitat de l'exèrcit, des de la platja d'Alella fins al retorn a Barcelona (capítol 4).

Martí Zuviría	
Berenguer	
Ballester	
Dalmau	

6. Ballester és jutjat per la seva actuació durant l'expedició a la rereguarda. Imagineu-vos aquest judici i feu les activitats que trobareu a continuació:
- Feu una relació de quins podrien ser els arguments de l'acusació i quins els de la defensa durant aquest judici, tenint en compte que cal suposar que la defensa anava a càrrec dels pendons vermells.

Arguments defensa	Arguments acusació

- Feu la relació dels testimonis que podrien testificar a favor d'en Ballester i els que ho podrien fer en contra.

Testimonis de la defensa	Testimonis de l'acusació

- Elaboreu un text amb el veredict del judici, argumenteu-lo i proposeu una condemna.
- Per grups, podeu representar el judici.

Atacar, atacar, atacar (capítols 5-9)

7. En el capítol 5 apareixen una sèrie d'esdeveniments relacionats amb els primers atacs a la ciutat. Relacioneu-los amb els personatges que hi apareixen implicats.

Pòpoli - Villarroel - Costa - Verboom - Poble de Barcelona

Primer bombardeig de civils a Barcelona	
Tàctica per defensar la ciutat dels bombardeigs	
Bombardeigs successius	
Evacuació dels civils a la platja i a Montjuïc	

- A què creieu que es refereix l'expressió "terrorisme militar" que apareix a la pàgina 431? Relacioneu aquesta expressió amb el contingut de l'escrit que apareix a les pàgines 464-465 sobre les directrius a l'exèrcit borbònic del tracte que ha de rebre la ciutat.
8. A les pàgines 432-433 es descriu com era el campament que van muntar a la platja els barcelonins per lliurar-se de les bombes. Mireu aquesta imatge d'un camp de refugiats sirians al nord de l'Iraq i digueu quines diferències i quines semblances trobeu amb el campament que es descriu a la novel·la.

http://www.ara.cat/especials/revoltesmonarab/refugiats-sirians-ja-superen_0_761324033.html

- Imagineu-vos que sou periodistes i que entrevisteu un dels refugiats que viu en el campament que apareix a la novel·la. Penseu 5 preguntes que li faríeu i, per parelles, representeu l'entrevista imaginària.
9. Davant la notícia de l'arribada de reforços militars per al bàndol borbònic,

- Quina és la reacció dels personatges que apareixen a continuació? Com els agruparíeu en funció d'aquesta reacció?

Amelis, Ballester, Casanova, Martí Zuviría, Pendons Vermells, Villarroel

- Quina acció militar decideix dur a terme el govern de la ciutat? Quin és el resultat d'aquesta acció?

10. Llegiu aquest fragment i contesteu la pregunta que trobareu a continuació.

En Casanova no volia lluitar, no ho havia volgut mai. Si heu seguit aquest relat, sabreu que va fer tot el que va poder per impedir que les muralles es tanquessin i que ens arméssim. ¿Per què, doncs, defensava amb tant d'afany les postures irredemptes, o almenys s'hi subordinava? Per entendreu-ho no s'havia de mirar amunt, sinó avall. A la França del Monstre els súbdits obeïen a cegues el seu rei. Però a la nostra vella ciutat assetjada, amb un poble revoltat (...), era al revés: els dirigents feien el que els governats els exigien. En Casanova sabia que no podia desafiar la voluntat del poble.

p. 439

- Quins paral·lelismes es poden fer entre la situació que descriu l'autor de la novel·la i la situació a la Catalunya del 2014?

11. Ordeneu el fets següents d'acord amb el relat que apareix a la novel·la sobre la permanència de Martí Zuviría en mans de l'exèrcit borbònic:

- Dupuy-Vauban salva Martí Zuviría de ser assassinat.
- Martí Zuviría col·labora amb Verboom per sabotejar el seu disseny de la trinxera.
- Martí Zuviría pensa a matar a Berwick però no té el valor necessari per fer-ho.
- Martí Zuviría està a punt de ser executat i Berwick el salva en l'últim moment.
- Verboom exigeix a Martí Zuviría que col·labori en el seu disseny de la Trinxera d'Atac a canvi de salvar-li la vida.
- Martí Zuviría fuig del campament borbònic i torna a Barcelona.
- Martí Zuviría rep una pallissa per part de soldats francesos després de ser capturat.
- Berwick tria la Trinxera d'Atac de Verboom amb la participació de Martí Zuviría.
- Martí Zuviría s'assabenta que té un fill amb la Jeanne.
- Martí Zuviría s'assabenta que l'Amelis era la prostituta de Verboom.
- Construcció de la Trinxera d'Atac.
- Martí Zuviría s'assabenta de la mort d'en Busquets.
- Martí Zuviría accepta la proposta de Berwick de passar-se al bàndol borbònic.
- Berwick es posa malalt.
- Apareix Verboom.
- Martí Zuviría cau ferit i és pres pels borbònics.

- Resposta dels assetjats a la construcció de la Trinxera d'Atac: atac de l'artilleria, de la infanteria i de la cavalleria.
 - Berwick s'assabenta de la malaltia de la reina d'Anglaterra.
12. Al llarg del seu captiveri en mans dels borbònics, Martí Zuviría fa una descripció de si mateix com a persona covarda i amb pocs principis, tot i que finalment torna a la ciutat, encara que els assetjats no tenen cap possibilitat de vèncer.
- En quines situacions d'aquest episodi creieu que Martí Zuviría no actua correctament?
 - Creieu que són comprensibles aquestes actuacions per la situació en la qual es troba?
 - Segons Martí Zuviría, quines són les raons que el fan tornar a Barcelona? Creieu que, a part de les que confessa, n'hi ha d'altres que no reconeix? Raoneu la vostra resposta.

Els últims dies (capítols 10-15)

13. Llegiu aquest fragment de la novel·la i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

De seguida que vaig tornar a Barcelona vaig poder constatar fins a quin punt s'havien degradat les coses durant la meva llarga absència.

[...]

Un cop a la ciutat només pensava en l'Amelis i l'Anfan. Mentre vaig ser al campament borbònic em semblaven tan llunyans, tan improbable tornar-m'hi a reunir, que vaig fer l'impossible per treure-me'ls del cap. I ara que sabia que eren tan a prop l'ansietat d'abraçar-los em feia tornar boig.

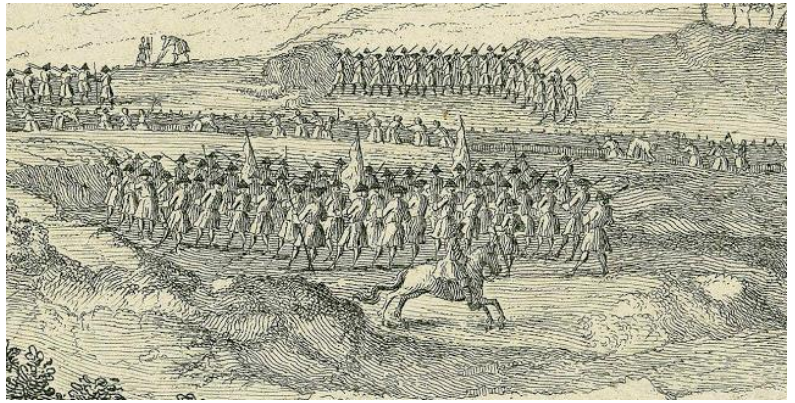
[...]

Els veïns no es van oposar a les demolicions, sinó que hi van donar suport pel bé de la defensa. Allà els tenia, homes i dones morts de gana ajudant a tirar a terra les mateixes parets entre les quals habitaven. Vaig quedar perplex. A fi de defensar casa seva, els barcelonins estaven disposats a destruir-la.

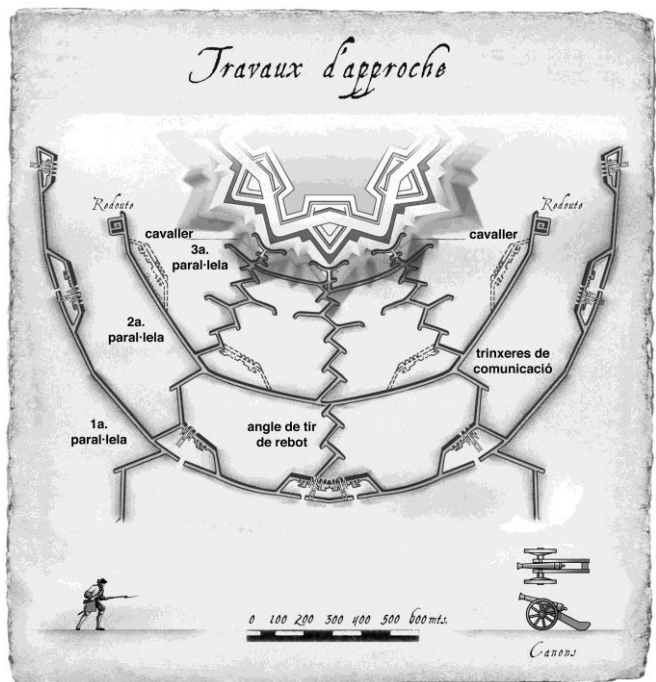
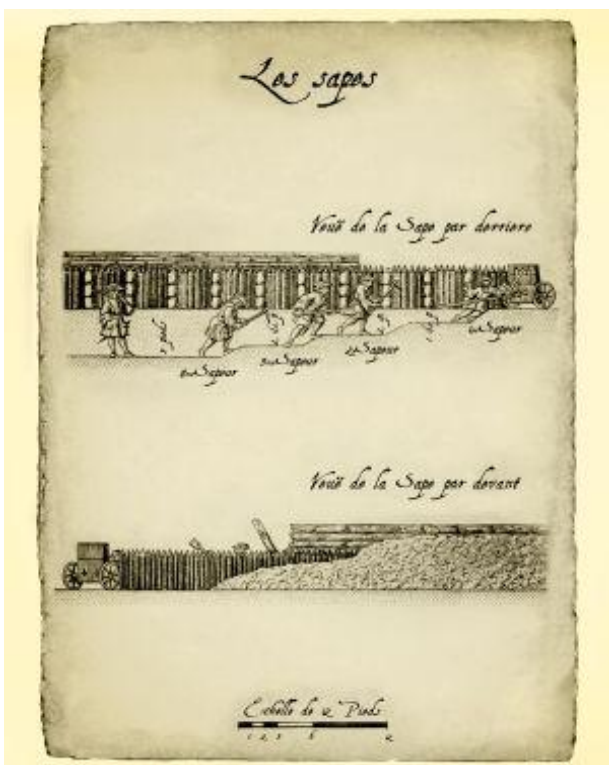
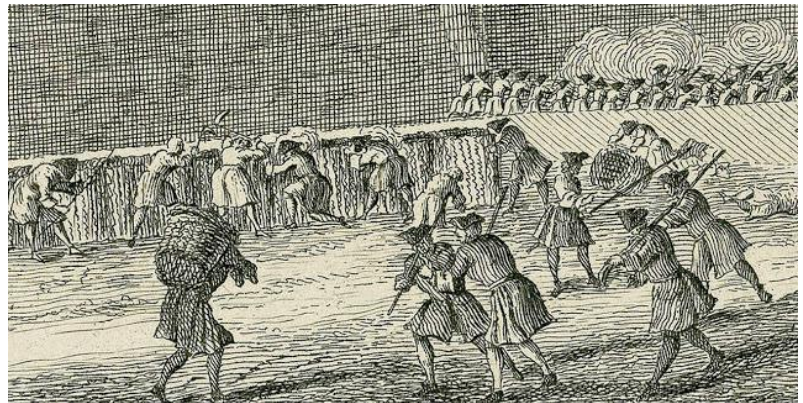
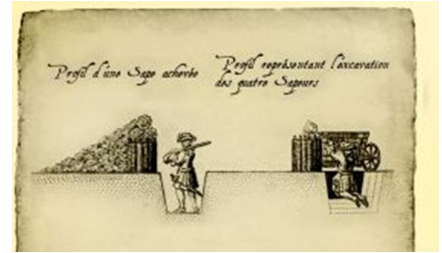
p. 494-496

- En quin sentit s'havia degradat la ciutat? Quines són les penalitats de la població de Barcelona en aquest moment? Quin ambient es vivia a la ciutat? Quins són els sentiments del Martí Zuviría quan torna a veure a l'Amelis i l'Anfan?
 - Quines tasques concretes estan fent l'Amelis, l'Anfan i el Peret quan el Martí els retroba després de tornar del captiveri?
 - Per què Martí Zuviría troba sorprenent l'actitud dels barcelonins?
14. Situeu cada lletra en el lloc corresponent d'aquestes imatges de l'època del setge (es pot situar cada lletra més d'una vegada). Si no coneixeu el significat d'alguna paraula, la podeu buscar al diccionari.

- A. Part interna de la trinxera.
- B. Part exterior de la trinxera.
- C. Secció lateral de la trinxera.
- D. Sapadors que amplien la fondària i l'amplada de la trinxera.
- E. Obrers transportant la terra extreta de l'excavació de la trinxera, que servirà per omplir les feixines i, quan siguin plenes, per disposar un talús defensiu davant de la trinxera.

- F. Infanteria protegint la construcció de la trinxera.
- G. Soldat protegit per la trinxera.
- H. Barrera portàtil que protegeix el sapador dels trets d'artilleria del assetjats.
- I. Elements de protecció: Feixines.
- J. Elements de protecció: Talús de terra extreta de la trinxera.
- K. Primera paral·lela.
- L. Segona paral·lela.
- M. Tercera paral·lela.

- Quin va ser el procés de construcció de les paral·leles que formaven la Trinxera d'Atac borbònica?
 - En quins moments de la construcció de la trinxera són més vulnerables els obrers que la fan?
 - Segons Martí Zuviría, quin és el millor moment per atacar una trinxera en construcció? S'aprofita aquest moment en la novel·la? Per què?
 - Amb quina acció militar van intentar els assetjats obstaculitzar la construcció de les paral·leles borbòniques?
15. Per grups, prepareu una explicació sobre l'assalt a Barcelona dels dies 12, 13 i 14 d'agost, que es va concentrar en el tram de muralla entre el baluard de Santa Clara i el del Portal Nou. Contra tots els pronòstics, els barcelonins va aconseguir rebutjar l'atac del molt més nombrós i ben equipat exèrcit borbònic. Heu d'elaborar una crònica periodística (oral o escrita) per a cada un dels dies com si fóssiu corresponents de guerra. Podeu il·lustrar la vostra crònica amb imatges, [gravats](#) o esquemes com els que apareixen en la novel·la o d'altres.
- Primera crònica: dia 12 d'agost (capítol 11).
 - Segona crònica: dia 13 d'agost (capítol 12).
 - Tercera crònica: dia 14 d'agost (capítol 12, a partir de la pàgina 533).

Compareu aquestes cròniques amb la resposta a l'activitat 2 de l'apartat "L'estranya llar" i comproveu si la vostra hipòtesi sobre si el fet que l'habitatge de Martí Zuviría estigués a prop del baluard de Santa Clara tindria alguna conseqüència en les fets que es produïren més endavant eren encertades.

16. Llegiu aquest fragment de la novel·la i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

I com a nus gordià que era, en Jimmy va decidir resoldre'l a cops de destrat. Molt típic d'ell. S'havia precipitat en l'atac, endut pel seu esperit coehornià i les seves urgències polítiques. Doncs bé, estava disposat a rectificar. ¿Vauban?, ¿Coehoorn? Ni l'un ni l'altre.

p. 546

- Què vol dir l'expressió nus gordià? En quines situacions s'aplica?
- Què vol dir Martí Zuviría quan diu que Berwick és coehornià?
- Quines eren "les urgències polítiques" de Berwick? Com les va resoldre?
- Quina decisió va prendre Berwick sobre la manera de continuar l'atac a Barcelona?
- De quina manera va canviar aquesta decisió la manera com, fins a aquell moment, s'havien plantejat la guerra tots dos bàndols?
- Llegiu l'explicació que fa un historiador sobre la situació al setge de Barcelona els primers dies de setembre i feu les activitats que trobareu a continuació.

A principis de setembre, l'assalt estava madur, però el govern català –assumit pel Consell de Cent barceloní des del febrer de 1714, atesa la incapacitat de la Generalitat per complir les seves funcions– estava disposat a exhaurir totes les possibilitats. [1] El dia 3, Berwick va proposar converses per formalitzar la rendició de la ciutat, però la invitació fou rebutjada. [2] De resultes, Villarroel va dimitir perquè entenia que la situació era insostenible des del punt de vista militar. [3] La pluja de començament de setembre va aturar, però, l'atac final.

Tot Europa tenia la mirada fixada en Barcelona; la vergonya i la mala consciència feia que milers d'uropeus esperessin el miracle. La petita nació que havia desafiat les grans potències del món i que havia protagonitzat una epopeia inversemblant mereixia sobreviure.

Hernández, F. X. Història militar de Catalunya, volum 3, p. 247.

- Localitzeu les pàgines del llibre on s'expliquen els fets que es relacionen amb cada una de les frases 1 i 2.

[1]:

[2]:

- Compareu ara la frase número 3 amb la manera com es narra aquest mateix fet a la novel·la i expliqueu quins recursos fa servir l'autor per narrativitzar aquest fet històric.

Don Antonio es va acomiadar dels seus homes el dia 8, i fins a aquell trist 11 de setembre va ploure sense pausa ni treva, dia i nit.

Déu meu, quin contrast després de la calor d'aquell infernal mes d'agost. Al començament la pluja va ser un descans. Ens refrescava i alleujava, i després de tanta calda ens vam sentir reviuere. Amb la pólvora molla, els borbònics van haver de suspendre momentàniament el bombardeig. La part tètrica era que entre tant xàfec el nostre entorn de muralles enfonsades es va convertir en un paisatge de pedres humides, fosques, enfangades. La terra i la fusta molles tenien un aire inhòspit.

p. 567

- Per què els europeus tenien mala consciència respecte del que estava succeint a Barcelona?
- Busqueu al diccionari els termes *epopeia* i *èpic*. En quin sentit creieu que es pot dir que Barcelona va protagonitzar una epopeia durant el setge? Quins en serien els herois?
- Creieu que és possible que Sánchez Piñol consultés aquest text de l'historiador F. X. Hernández per escriure la seva novel·la? Raoneu la vostra resposta.

17. El mateix Martí Zuviría ens ho adverteix ("M'és impossible relatar aquell 11 de setembre ordenadament" [...] "de la jornada més llarga de la meua vida només em queden estampes fugaces que desmembren el conjunt de l'esdeveniment", p. 573): Així doncs, en la narració dels fets del dia 11 de setembre, l'autor recorre sovint a crear imatges visuals, gairebé

cinematogràfiques, més que a fer una narració ordenada. Intenteu visualitzar aquestes escenes i completeu la taula sobre els elements cinematogràfics que s'hi poden relacionar.

Seqüència	Escenari	Tipus de pla	Personatges	Gènere cinematogràfic	Banda sonora
Visió des de la terrassa de la casa Montserrat (p. 573-574)		–Gran pla general ...			
Atac comandat per Casanova amb la bandera de Santa Eulàlia (p. 575-577)	–Saló de Sant Jordi –Carrers de Barcelona en direcció als baluards de Portal Nou i Santa Clara - ...				
Mort de l'Anfan i el Nan i de l'Amelis (578-580)					The mission (Gabriel's Oboe)
Enfrontament entre Martí Zuviría, Bardonenche i Ballester (p. 583-585)			-		
Contraatac de Villarroel per recuperar les muralles (p. 588-590)				Bèl·lic Western Capa i espasa ...	

18. La caiguda de Barcelona té un gran impacte en el personatge de Martí Zuviría. Expliqueu quines són les conseqüències que té per al personatge en cada un d'aquests àmbits:

- Emocional:
- Familiar:
- Professional:
- Estat físic:
- Espiritual (recerca de La Paraula):
- Ideològic:

Activitat final

La baixada a la mina per part de Martí Zuviría i Ballester i la trobada amb l'Anfan i el Nan es pot considerar un episodi tancat dins de la narració del setge. Imagineu-vos que voleu fer una pel·lícula sobre aquest episodi i dibuixeu-ne el guió gràfic o *storyboard* per preparar-ne la filmació. Ho podeu fer a mà a partir de la plantilla que apareix a continuació o mitjançant algun recurs digital com <http://www.storyboardthat.com/>

TÍTOL					
Seqüència	Durada	Seqüència	Durada	Seqüència	Durada
Ambientació		Ambientació		Ambientació	
Diàlegs		Diàlegs		Diàlegs	
Sons/Música		Sons/Música		Sons/Música	
Observacions		Observacions		Observacions	

Parlem-ne

La història contrafactual és aquella que, en un moment determinat de l'evolució històrica passada o futura, planteja la pregunta "Què hauria passat si...?" en relació a un fet concret. Feu un debat a partir de les qüestions següents:

- Imagineu com hauria evolucionat la història de Catalunya si, en comptes de caure l'11 de setembre de 1714, la ciutat hagués resistit fins que Anglaterra, després del canvi de monarca i de govern, hagués enviat reforços i els austriacistes haguessin guanyat la guerra. Feu un debat a partir de les qüestions següents:
 - Quina hauria estat l'evolució política de Catalunya?
 - Quina seria actualment la relació entre Catalunya i la resta de territoris de parla catalana?
 - Quina seria actualment la relació entre Catalunya i Espanya?
 - I entre Catalunya i Europa?
- En els últims anys, les commemoracions de la Diada de l'11 de setembre han estat lligades a la reivindicació d'una consulta ciutadana sobre la independència de Catalunya.
 - Què creieu que passaria si se celebrés aquesta consulta?
 - I si Catalunya fos un país independent? Com us imagineu el futur d'una Catalunya independent?

Per saber-ne més

Els treballs arqueològics efectuats a l'antic mercat del Born han destapat en un estat òptim de conservació una part del barri de la Ribera, que va ser escenari del setge de Barcelona. Us recomanem que visiteu el jaciment, convertit ara en [El Born Centre Cultural](#).

- Val la pena visitar els altres escenaris de la Guerra de Successió a Catalunya. El llibre [Catalunya 1714. Un viatge als escenaris de la guerra de Successió i el temps del barroc](#) de Francesc Serra, editat per l'Agència Catalana del Turisme, és una bona guia de viatge.

VICTUS

BARCELONA 1714

Els gèneres

1. Dins de *Victus* trobem diversos gèneres, però, en el seu conjunt, l'obra pertany al gènere de la novel·la històrica. Llegiu la "Nota prèvia" de la pàgina 7 i contesteu les preguntes que trobareu a continuació:

- De quina manera defineix Sánchez Pinyol la novel·la històrica?
- Quines fonts diu l'autor que ha fet servir per documentar-se?
- D'acord amb la informació que apareix al requadre de la dreta, justifiqueu per què es pot considerar que *Victus* és una novel·la històrica.
- Per vosaltres, és important a l'hora de llegir una novel·la històrica saber quina és la historicitat o veracitat dels fets? Per què?
- Existeixen nombroses obres sobre el 1714, algunes editades amb motiu de la commemoració del Tricentenari. Busqueu informació sobre aquestes publicacions i classifiqueu-les segon el gènere (novel·la històrica, còmic històric, assaig, obra gràfica...).

Una novel·la històrica és una obra de ficció que recrea un període històric, sempre fora de l'època viscuda per l'autor, i conté personatges i esdeveniments reals com a part de l'acció. La seva intenció, més enllà de proporcionar plaer literari, és incrementar el coneixement del lector de fets, vides i formes de viure del passat.

S'ha de distingir entre novel·la històrica pròpiament dita i novel·la d'ambientació històrica, que presenta personatges i esdeveniments ficticis ubicats al passat. També cal diferenciar-la de la història novel·lada, en la qual no s'inclouen elements de ficció, però que narra els fets històrics amb estratègies pròpies de la novel·la.

Hi ha alguns elements bàsics que caracteritzen aquest gènere: la integració de ficció i informació històrica, la caracterització realista i rigorosa del període històric i la vinculació de la trama a un fet o un període històric concret.

2. Fixeu-vos en la diferència entre biografia i memòries i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

BIOGRAFIA	MEMÒRIES
<p>Relat de la vida d'una persona, normalment des del seu naixement fins a la seva mort.</p> <p>Se situa la persona en el seu context històric i es reconstrueix documentalment la seva vida i el seu pensament.</p> <p>Quan la biografia l'escriu la mateixa persona sobre la qual s'expliquen els fets, s'anomena AUTOBIOGRAFIA.</p>	<p>Relat de successos en què l'autor ha pres part o dels quals ha tingut notícia directa. Se centra en el moment històric que li ha tocat viure al protagonista.</p> <p>No cobreixen tota la vida del personatge que les escriu. Només contempen un marge de temps determinat.</p>

- A quin dels dos plantejaments penseu que correspon *Victus*? Per què creieu que l'autor va triar aquesta opció per presentar els fets que explica la novel·la?

3. A part de la consideració de novel·la històrica en el seu conjunt, hi ha parts de la novel·la que es poden relacionar amb altres gèneres. Llegiu aquests textos i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

Es poden trobar moltes novel·les on el protagonista ens explica les seves experiències, partint de la seva infantesa o de la seva joventut. Quan aquestes novel·les se centren en l'etapa de formació o aprenentatge del personatge i en el moment en què el protagonista entra en contacte amb la societat, s'anomenen novel·les de formació o d'aprenentatge.

El pícaro es el protagonista de novelas autobiográficas en las que aparece como actor y autor que cuenta su vida. Nace en una familia pobre, tiene que vivir unas experiencias duras, casi siempre desafortunadas, hasta llegar a un final abierto que deja al lector con ganas de saber más de sus aventuras. Se burla de oficios, gentes y formas de ser de aquellos tiempos –siglos XVI y XVII–, y en sus sátiras aparecen personajes muy peculiares: ciegos, clérigos, barberos, hidalgos, estudiantes, ladronzuelos, etc. Podemos leer episodios cómicos y divertidos, pero siempre críticos con la sociedad. El pícaro sufre en sus carnes los errores y las miserias de su época. Cuando las leas y comprendas la dureza con que la vida castiga a quien está aprendiendo, sentirás la ternura y la simpatía hacia el pícaro, un antihéroe muy humano.

<http://www.edu365.cat/eso/muds/castella/literatura/prosa/picaros/>

- Hi ha alguna part de la novel·la que es pugui considerar una novel·la d'aprenentatge? Raoneu la vostra resposta.
 - Identifiqueu en la novel·la personatges i situacions que es puguin identificar amb la novel·la picaresca.
 - Quins altres gèneres creieu que es poden identificar en la novel·la?
4. En cert sentit, *Victus* (especialment en la tercera part) es pot considerar una narració èpica. Llegiu aquest text i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

Exaltem com a heroi prototípic un Aquil·les amb plomall. El veiem, victoriós, alçant l'espasa sobre un Hèctor caigut. Però ¿quina imatge èpica podem bastir d'uns personatges bruts, perfectament vulgars en els seus oficis i les seves vides quotidianes? L'heroisme no és un acte, és la constància; no és un punt lluminós, sinó una fina línia, indestructible en la seva modèstia; aquell pujar a les muralles atacades, un dia, i l'endemà, i l'endemà no l'altre. Anar de casa teva a l'infern, tornar a la llar, i a la matinada reincorporar-te a la mort. I com que l'heroïcitat era moneda corrent, ningú era un heroi davant dels seus semblants. Però això mateix és el que donava altura a la seva grandesa. Els herois, com els traïdors, envelleixen. Els immortals resten, la glòria és seva. No hi pot haver vius gloriosos, perquè només a la mort li és donat fixar l'estampa de la immortalitat.

p. 501

- Busqueu [informació](#) i contesteu:
 - En quina obra de la literatura grega apareixen els personatges d'Aquil·les i Hèctor?
 - A quin gènere pertany?
 - Quines són les característiques d'aquest gènere? Quines són les característiques d'aquests "herois prototípics"?

- En el text apareixen paraules i expressions lligades a aquest herois prototípics, en contraposició a d'altres que parlen d'uns herois més humans. Busqueu-les i classifiqueu-les en aquestes columnes.

Herois prototípics	Herois humans
<i>Exaltem</i>	<i>personatges bruts</i>
<i>Aquil·les amb plomall</i>	...
...	

5. D'acord amb el que vosaltres considereu que és un heroi, completeu la taula següent:

	Característiques	Exemples de persones reals i raó per la qual considereu que són herois o heroïnes	Exemples de personatges literaris i raó per la qual considereu que són herois o heroïnes	Exemples de personatges de ficció audiovisual o de jocs i raó per la qual considereu que són herois o heroïnes
<i>Heroi èpic</i>				
<i>Herois quotidians</i>				
<i>Herois col·lectius</i>		<i>Herois de Fukushima</i>		
...				

- Quin tipus d'aquests tipus d'herois apareixen a la novel·la? A quins personatges individuals o col·lectius fan referència?
6. En la novel·la apareixen diversos episodis amb actuacions que es podrien qualificar d'heroïques. Un exemple seria l'episodi del batalló d'estudiants de la Coronela (p. 521-530).

Mireu, jo no he sigut mai un glossador de proeses militars. [...] Durant la batalla els homes maten per no morir-se, i s'ha acabat. Després arriba un poeta, un historiador, un historiador poètic, i converteix el que van ser ganivetades de desesperació en glòria insuflada de valors elevats. I tot i així, el que va passar aquell dia contradeia tota la meua lògica.

Pàg. 528

Llegiu aquest episodi i relacioneu les reflexions de Martí Zuviría amb els tipus d'herois que es defineixen en l'activitat anterior.

Els personatges

1. Al començament del llibre apareix aquesta descripció del Martí Zuviría.

Imagineu-vos un noi de catorze anys.
(...) Cames llargues, el tors esvelt. El nas esmolat. I uns cabells més llisos, més negres i més lluents que les ales dels corbs borgonyesos.

p. 15

L'indiscutible protagonista del llibre és Martí Zuviría. El seu personatge és omnipresent al llarg de tota la història i veiem sempre l'acció i els personatges a través del seus ulls.

- Compareu-la amb la descripció que apareix a la pàgina anterior sobre el mateix Martí Zuviría ancià, que contrasta amb aquesta visió positiva d'ell mateix quan era jove.
 - Quina edat té Martí Zuviría quan la novel·la arriba al seu final? I quan ens narra els fets?
 - Quina creieu que és la intenció de l'autor en presentar-nos aquestes dues versions del personatge en les primeres pàgines del llibre?
2. Igual com fa amb molts altres personatges, Martí Zuviría es presenta a ell mateix com una persona plena de defectes.
- Localitzeu en la novel·la alguna de les afirmacions que fa servir Martí Zuviría per presentar-se a ell mateix com un antiheroi i digueu a quins aspectes de la personalitat del personatge es refereixen.
 - *I així va ser com el pocapena d'en Martí Zuviria es va veure ficat en l'embolic més gran del segle* (p. 123). Falta d'ideals
 - *Jo no he fotut brot en ma vida* (p. 128). Ambició de viure bé sense treballar
 - ...
 - Malgrat aquesta caracterització com a antiheroi, Martí Zuviría també actua per motius no materialistes. Expliqueu com influeixen, per una banda, les relacions que manté amb la Jeanne, l'Amelis, el Nan i l'Anfan; i, per una altra, la cerca de la Paraula en les decisions més importants que pren al llarg de la novel·la.
3. Per a cada etapa de la vida d'en Martí, trieu com a mínim un episodi que us sembli significatiu de la personalitat del personatge i completeu la taula seguint l'exemple.

Episodi	Incident	Personalitat	Canvis en el personatge
Abans de Bazoches	Incident cotxe fúnebre		
Estada a Bazoches			
Participació en la guerra pel bàndol borbònic			
Formació d'una nova família			Paper de pare
Preparació del setge			
Expedició a la rereguarda (Mataró)			
Captiveri al campament borbònic			
Setge i caiguda de Barcelona			

4. Podem considerar que Martí Zuviría és un personatge rodó, ja que, com hem vist en l'activitat anterior, se'ns presenta amb moltes facetes diferents al llarg de la novel·la. D'acord amb les explicacions que apareixen en el requadre, digueu:

- Quines són les contradiccions que presenta el personatge?
- Quins són els escenaris i situacions que provoquen els canvis més importants en el personatge?
- D'acord amb l'evolució del personatge, creieu que és coherent l'actitud del personatge en la lluita final? Raoneu la vostra resposta.

Un personatge protagonista ha de tenir una certa complexitat, per no resultar pla. De la mateixa manera que a la vida real les persones tenen contradiccions, zones fosques, intencions ocultes i debilitats, els personatges, que en són la representació literària, han d'estar construïts de la mateixa manera. Si el personatge ve definit per una única qualitat, tindrem un personatge pla, mancat de profunditat. Però si el personatge presenta aspectes inesperats, adquireix vida i obliga el lector a reinterpretar-lo, podem considerar que es tracta d'un personatge rodó.

Els personatges interactuen amb l'entorn i, a partir d'aquesta interacció, es transformen internament, creixen, evolucionen, de manera que van adquirint complexitat i profunditat. Cadascuna de les escenes que configuren una història ha d'aportar coses noves, rellevants, que facin evolucionar els personatges.

Premi relat breu Coca-Cola

Guia didàctica per a professors, p. 43.

5. L'Amelis és el personatge femení principal de la novel·la. Amb la poca informació sobre el seu passat que apareix a la novel·la i tenint en compte quina era la situació de la dona en aquell moment, ens podem imaginar algunes de les circumstàncies que la van portar a la marginalitat i a la prostitució. Llegiu els textos que trobareu a continuació i contesteu les preguntes següents.

Et vaig explicar que vivia seguint els exèrcits en marxa. Et vaig mentir. Són els exèrcits els que sempre m'han seguit a mi. Em va desvirgar un soldat francès, als tretze anys. Vaig estar perdent sang vuit dies. El novè dia va ser un capità espanyol. Els de després ja no els recordo gaire bé, no vull. Molts miquelets. Aquests, almenys, després de fer-ho em donaven alguna cosa per menjar. Més tard, vaig anar a la ventura –Va mirar al voltant–. No he tingut mai una casa.

Victus p. 329

Los valores morales que definen la sociedad del Antiguo Régimen han creado un estereotipo de mujer emplazada tradicionalmente en una situación de dependencia de los miembros masculinos de la familia; padres, hermanos, maridos o hijos serán los que legalmente lleven las riendas de los hogares y, por ende, la propia existencia de las mujeres.

[...] aparición de lo que la sociedad del Antiguo Régimen consideraba una anomalía: las mujeres solas, o lo que en la actualidad denominamos "familias monoparentales".
[...]

Las condiciones de vida de las mujeres pobres eran estructuralmente pésimas, abocadas al desempeño de oficios miserables y escasos salarios [...].

Dada la estrecha relación entre pobreza, marginalidad y prostitución, es fácil deducir que muchas mujeres acabaron en esta última como único medio posible de supervivencia. [...]

Determinadas circunstancias situaban a las mujeres en condiciones de máxima vulnerabilidad, predisponiéndolas a ingresar en el ejercicio de la prostitución. La viudedad o ausencia del marido, [...]; las huérfanas [...]; mujeres víctimas de la violencia masculina, las agredidas son frecuentemente difamadas y chocan con dificultades para la reinserción social e incluso familiar.

A todas estas posibles causas que explican la presencia de las mujeres en el mundo de la marginalidad y el desempeño de la prostitución, debemos añadir la opción personal de aquellas que manifestaron rebeldía al orden establecido intentando vivir al margen de las normas sociales vigentes.

Historia de las mujeres en España y en América Latina. Isabel Morant (dir.). p. 379-380

- Quines circumstàncies de les que s'expliquen en el text sobre la història de les dones en els segles XVII i XVIII penseu que es poden aplicar al personatge de l'Amelis?
- En quins aspectes considereu que el personatge de l'Amelis està limitat per les condicions que patien les dones en aquella època i en quins aspectes es pot considerar que és una dona independent i amb criteris propis?
- Considereu que el personatge de l'Amelis és pla o rodó? Raoneu la vostra resposta.

6. A la novel·la apareixen molts personatges històrics. Col·loqueu-los en el lloc apropiat de la taula, d'acord amb la visió que ens en dóna la novel·la.

Esteve Ballester, Antoine de Bardonenche, Marià Bassons, Antoni Berenguer, Jaume Busquets, Rafael Casanova, Francesc de Castellví, Francesc Costa, Sebastià Dalmau, Dupuy-Vauban, James Fitz-James (duc de Berwick), Merdis, Francesc Molina, James Stanhope, Guido Rudiger von Starhemberg, Restaino Cantelmo Stuart (duc de Pòpoli), Joris Sébastien Le Preste Vauban, Prosperus van Verboom, Antonio de Villarroel, Diego de Zúñiga.

	+ positiu	- positiu
Bàndol borbònic		
Bàndol austriacista		

- Compareu ara la manera com es presenten els personatges històrics en la novel·la i com es fa a la guia de personatges que apareix al final del llibre. En quina part creieu que es fa una descripció més objectiva dels personatges?
 - Quins recursos fa servir l'autor per caracteritzar els personatges negatius a la novel·la?
 - Creieu que es pot afirmar que un dels objectius de l'autor en escriure la novel·la és passar comptes amb algun d'aquests personatges per desmitificar-los o per reivindicar-los? Argumenteu la vostra resposta.
 - Consulteu en aquesta font la informació sobre [Rafael de Casanova](#). Després intenteu establir quins aspectes del personatge es destaquen a la novel·la, si es corresponen amb aquesta versió històrica i quins recursos literaris ha fet servir l'autor per caracteritzar-lo.
7. Un recurs que utilitza l'autor per caracteritzar els seus personatges (individuals i col·lectius) és aparellar-los, establint una mena de joc de contraris o de complementaris. Un exemple el teniu en el text que apareix a continuació.

Si hi pensem bé, el setge de Barcelona va ser una pugna entre dos lideratges antitètics. En Jimmy, subtil, corrupte, habitant de les altes esferes, d'egoïsmes versallescos. I davant per davant, Don Antonio, aquell adorable il·luminat castellà, abnegat fins a la desraó, pit d'ase, plebeu en les maneres.

p. 491

- Relacioneu les dues columnes per identificar algunes d'aquestes parelles. Digueu si són contraposats o equiparables (o totes dues coses) i justifiqueu la vostra resposta.

Sebastià Dalmau	Antoni Berenguer
Joris Sébastien Le Preste Vauban	Prosperus van Verboom
La Coronela	Exèrcit borbònic
Felip V	Carles III
Esteve Ballester	Antonio de Villarroel
Duc de Berwick	Rafael Casanova

Exemple: Joris Sébastien Le Preste Vauban i Antonio de Villarroel són equiparables. Martí busca un mestre que l'ajudi a trobar la Paraula i considera Villarroel una persona d'una integritat absoluta que podria fer aquesta funció. En un moment determinat de la novel·la, diu que Vauban era la teoria i Villarroel la pràctica.

8. A la novel·la, especialment a l'última part, tenen una gran importància els personatges col·lectius, les classes dirigents (pendons vermells, pendons negres) i les classes populars (poble de Barcelona, els miquelets, la Coronela, els estudiants...):

Potser hauria hagut d'ensumar-me alguna cosa de la monstrositat que va tenir lloc a continuació. Ni jo, ni ningú, podia suposar que a la platja d'Allella es manifestaria tot el legalisme insà dels pendons vermells, el seu patriotisme fals i vacu.

p. 417

¿Com pot ser que existís un poble tan valent i tan submís alhora? Jo ho us diré: perquè Allella demostra que la nostra gent creia molt més en les seves institucions lliures que els seus propis dirigents.

p. 420

- Busqueu altres fragments o episodis del llibre on es vegin aquests comportaments col·lectius.
- Es pot dir que a la novel·la hi ha personatges col·lectius que tenen un paper principal? Raoneu la vostra resposta.

El model de llengua a *Victus*

1. Una de les característiques lingüístiques que trobem a *Victus* és l'ús de diferents registres per part dels seus personatges. Resol aquestes activitats relacionades amb aquest aspecte:

- Identifica el registre a què pertanyen aquests fragments de la novel·la:

Però ja ho veieu, l'elefanta austríaca a qui dicto aquestes memòries es nega a suprimir el paràgraf. Sembla que li agrada, són paraules èpiques, escrites en un to excels, etcètera, etcètera. Merda. O com diuen ells: *Scheisse*. ¿Com es pot discutir amb una dona teutona que, a sobre, té la ploma soldada a la mà? Té les galtes més vermelles i inflades que la poma d'Adam, i un cul tan gros com el timbal d'un regiment.

p. 14

En Vauban va invertir els principis tradicionals de l'emmurallament, fent que fos més i més inclinat, una escarpadura que a vegades arribava als setanta graus. Gràcies a l'angle de les parets, els projectils dels canons rebotaven en comptes de penetrar-hi. I com que els canons tendeixen al tir oblic, era difícilíssim encertar-hi amb un mínim de precisió. Encara més: l'altura medieval de les muralles s'havia convertit en un desavantatge, de manera que el sistema vaubanià les va construir darrere d'un fossat molt profund, ocultant-les. En alguns projectes d'en Vauban les fortificacions mantenien un perfil fins i tot més baix que els edificis de la plaça. Això produïa un efecte curiós. Un exèrcit que s'acostés a la ciutat amb prou feines en distingiria les defenses, i en canvi se li apareixerien clarament els edificis civils que hi havia darrere seu.

p. 64

Anglesos han faltat! / Portuguesos han firmat! / holandesos firmaran, / i al fi nos penjaran!

p. 308

Havent los Braços Generals, lo die 6 del corrent mes, aconsellat a est consistori resolués defensar les Llibertats, Privilegis y Prerogativas dels Catalans, que nostres Antecessors à costa de sa sanch gloriosament alcansaren, lo die 9 del corrent manarem fer la Crida pública per nostra defensa.

p. 324

Jo, Martí Zuviria, enginyer (estalviem-nos la xerrameca dels títols), afirmo el que segueix en capítol únic de rendició.

Que l'origen de les nacions és història aleatòria i no manté cap mena de vincle amb les inclinacions de caràcter dels seus naturals.

Que la infinita majoria d'italians que he conegut són benignes criatures de Déu, honrats, íntegres, assenyats, i ningú pot arrogar-se l'abominable dret d'extrapolar defectes o afronts individuals a comunitats humanes senceres.

Totes les llengües presenten variacions. Aquestes poden dependre de l'origen del parlant o bé de l'ús que se'n fa de la llengua segons la situació comunicativa en què es troba.

Quan fem referència a l'origen de l'individu, parlem de dialectes. En canvi, si ens referim a l'ús que es fa de la llengua segons la situació o el context en què ens trobem, parlem de registres.

La tria d'un o altre registre dependrà de diversos factors, com per exemple la relació entre l'emissor i el receptor, el tema triat, el canal comunicatiu o la intenció de l'emissor.

Els registres es classifiquen en formals i informals:

REGISTRES FORMALS:

- el científicotècnic,
- el jurídic i administratiu,
- el literari i
- l'estàndard.

REGISTRES INFORMALS:

- col·loquial,
- vulgar i
- argot.

Per a més informació, podeu consultar:

<http://aprendrellengua.wordpress.com/2013/09/16/els-registres-linguistics/>

I, perquè consti per escrit, em retracto de totes les afirmacions insidioses que aquest llibre pogués contenir contra napolitans, italians i estrangers en general, francesos, alemanys, castellans, moros, maoris, oglala, holandesos, xinesos o perses. (Entengueu que corregir les pàgines infectades seria un cost d'impremta que les meves migrades finances no poden tolerar.)

p. 559

- En múltiples ocasions Martí Zuviría fa servir una llengua vulgar. Identifica alguns exemples que evidencien l'ús d'aquest registre i justifica per què els fa servir.
 - Per què creus que l'autor de *Victus* construeix el personatge de Martí Zuviría incorporant aquest ús vulgar de la llengua?
2. A *Victus* apareixen representades diferents llengües, a més del català. Fixa't en els següents fragments de la novel·la i justifica per què l'autor ha pres aquesta decisió fent visibles aquestes llengües i no fent-ne la traducció al català.

Son los catalanes aborto monstruoso de la política. Son las viruelas de sus reyes y todos los padecen. Esta nación se arma con delitos indignos de perdón.

p. 127

La seva paraula preferida era *Scheisse*. Com que la repetia tan sovint, els homes van acabar dient-li "Schaissis". Has de saber, ben volguda i horrorosa Waltraud meva, que als cognoms catalans d'origen castellà la terminació "is" significa "fill de". Així, Peris és "fill d'en Pere"; Ferrandis, "fill d'en Ferran", etcètera. El que els barcelonins ignoraven és que en alemany *Scheisse* significa "merda". Per tant, quan s'adreçaven al seu superior l'estaven tractant de "Merdis".

p. 384

Debiendo prometerme muy en breve la rendición de la plaza de Barcelona, he juzgado conveniente advertiros de mis intenciones. Estos rebeldes, como tales están y son incursos en el mayor rigor de la guerra. Cualquiera gracia que experimenten será un mero efecto de Piedad y conmisericordia, por lo cual, si arrepentidos de su error, recurrieren antes de abrir trinchera, pidiendo misericordia, no se la concederéis prontamente, però los oiréis y haciéndoles presentes su rebeldía, y cuán indignos son de misericordia, los esperararéis de ella...

p. 464-465

No em guiava només la compassió. Hauria d'explicar a Don Antonio, el nostre bon pastor de soldats, que les ovelles al meu càrrec s'havien esgarriat, perdut i suïcidat en massa. Els vaig insultar, els vaig amenaçar i vaig intentar retenir-los amb quatre mans. Va ser inútil. Fins l'últim d'aquella canalla els va anar a envestir. Jo no, és clar. Durant uns instants vaig arrepenjar l'esquena al mur, amb les mans al cap. M'havia quedat sol, el cadàver del ximplet d'en Bassons i jo. *Mon Dieu, quelle catastrophe!*

p. 529

En Jimmy es deturava als reductes més ben disposats, i observava les defenses amb el seu llargavista de color negre mat, perquè els seus reflexos no atraguessin els tiradors. Coneixia el seu ofici: totes les preguntes que em va fer eren tècniques i molt agudes.

-¿Només t'interessen els baluards? –vaig inquirir.

-¿A què et refereixes? –va dir mirant-me mentre abaixava el llargavista.

-Ets un esteta, mira més enllà.

Va tornar a aplicar l'ull al llargavista.

-*Mon Dieu, c'est vrai!* –va exclamar-. *Quelle belle ville!*

-Abans del bombardeig encara ho era més.

Va riure.

p. 469

3. *Victus* és una novel·la ambientada en el segle XVIII. En aquest sentit és de suposar que el model de llengua que ens presenti es correspongui a les característiques de la llengua d'aquest període històric. Comprovem-ho!
- Compara la versió actualitzada de la carta que el govern de la ciutat fa arribar al coronel borbònic amb el seu original. Quines diferències detectes?

La novetat de la carta de l'enemic, que per mitjà d'un trompeta ha rebut aquesta Ciutat, ha merescut tanta atenció que no s'ha despatxat immediatament, sinó que s'ha pres el temps necessari per resoldre la resposta convenient. (...)

Que les portes d'aquesta Ciutat s'han tancat i la plaça es defensa dels enemics que intenten envair-la.

Que aquesta Ciutat i tot el Principat prossegueixen la guerra a conseqüència de la innata lleialtat al seu sobirà, de qui depèn la decisió de la pau o de la guerra.

Que les injustes i inusitades amenaces animen, més que no esporugueixen, els cors d'uns vassalls que conserven el seu reiterat jurament de fidelitat.

I perquè aquesta Ciutat no acostuma a alterar els termes de la cortesia, restitueix el trompeta amb la mateixa seguretat que ha vingut, i en vista d'aquesta resposta podrà el senyor duc de Pòpoli prendre les resolucions que desitgi, perquè la Ciutat està resolta a oposar-se a totes, com ho manifestarà l'experiència.

Barcelona, juliol 29 de 1713. p. 372-373

La novedad de la carta que per medi de Trompeta ha rebut del enemich esta ciutat lo dia present, per son estil y ses circunstancias ha merescut tanta atenció, que no se ha despatxat luego lo trompeta, prenent temps de resoldre la respuesta, que ha paregut convenient donarse.

Que les portes y plaça de la ciutat de Barcelona se han tancat y defensat dels enemichs que la intenten y han intentat invadir.

Que esta ciutat y tot lo Principat, prossegueixen la guerra conseqüentment á la innata fidelitat que conserven á son soberá, de la qual dependeix sempre la decisió da la pau ó de la guerra.

Que les injustes amenaces y desusat estil alenten y no amedreten los cors de vassalls que conserven lo reiterat jurament de fidelitat.

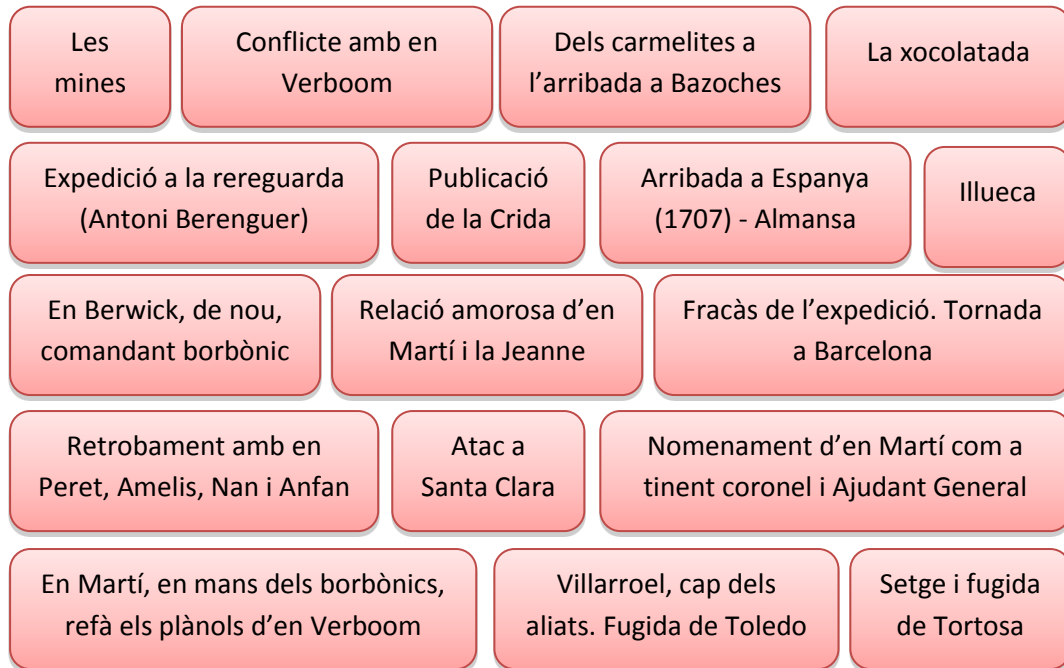
Y per que esta ciutat may acostuma alterar los termes de la cortesia, restitueix al trompeta ab igual seguretat de la que ha portat; y ab la referida resposta podrà lo senyor duch de Pópuli pendre les resolucions que espressa, quedant la ciutat resolta á oposarse á totes, com ho manifestarà la esperiencia. —Barcelona y juliol 29 de 1713

Despertador de Cathalvnya: per desterro de la ignorància, antidoto contra la malicia... p. 11

- Per què creus que l'autor ha decidit que el model de llengua sigui actual i que es correspongui amb el model de llengua del s. XXI?

Elements narratius

1. Per grups, completeu l'esquema (que trobareu a l'annex 2) d'estructura narrativa interna de cada una de les parts de la novel·la i després expliqueu conjuntament si l'estructura narrativa de cada una de les parts és lineal i si ho és la de la novel·la en el seu conjunt.

2. Com heu vist en l'activitat anterior, la novel·la s'organitza en tres parts titulades *Veni, Vidi, Victus*. L'origen d'aquests títols és la locució llatina *Veni, vidi, vinci* ('Vaig arribar, vaig veure, vaig vèncer') atribuïda a Juli Cèsar quan l'any 47 aC s'adreça al Senat romà descrivint la seva victòria a la batalla de Zela, durant la segona guerra civil romana.

- Deduiu el significat de la paraula *victus*.
- Per què penseu que l'autor ha fet aquest canvi en la locució llatina original?

3. Llegiu aquests fragments de la novel·la i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

Van venir sense res més, menys l'Amelis, que entre els braços transportava la seva única propietat terrenal: aquella estranya capsa de la qual sortia una música i a la qual se sentia tan unida. Era evident que utilitzava el seu *carrillon* à

Un símbol ens remet a un referent de la realitat. L'ésser humà relaciona objectes i fets de la vida real amb paraules o visions que la defineixen.

El símbols i les imatges són, des de l'inici de les investigacions de Freud sobre la ment humana, expressió directa de l'inconscient humà. La literatura, al llarg del temps, ha anat fent ús d'aquests elements amb la finalitat d'enriquir l'expressió i manifestar el diàleg creador de l'escriptor.

Alguns símbols són genèrics: per exemple, el color vermell representa l'amor i la passió, i les flors, representen la mortalitat. Altres símbols, com ara els coloms a *La Plaça del Diamant* de Mercè Rodoreda, són específics d'una determinada novel·la.

musique com un escut contra les amargures de la vida. Va arribar agombolant aquella capseta sagrada com si es tractés del Nen Jesús.

p. 215

De fet la casa va convertir-se en una llar de veritat el dia que l'Amelis va dipositar el seu *carrillon à musique* a la nostra habitació. [...] sovint s'asseia al mig del llit, despallada, raspallant-se la llarga i negra cabellera i acompanyant amb un moviment dels llavis aquella melodia trista. [...]

Abans l'Amelis es valia de la capsa de música per evadir-se durant els sacrificis a què la sotmetia la vida. Ara hi donava un altre ús; com si aquella música tan insòlita, artificial i dolça alhora, la transportés fins als seus records més llunyanos.

p. 221

Era el *carrillon à musique* de l'Amelis. [...] Estava espatllat [...].

–Tant se val.

¿Què és una casa, una llar? Sovint és una melodia, o el record d'una melodia. Mentre tingueu aquella capsa seria a casa. L'únic que s'havia esfondrat era la closca, res més.

–Tant se val –va insistir–, mentre tinguem la capsa serà més fàcil recordar la melodia.

p. 496

- La primera vegada que en Martí veu la capsa de música (p. 210), per què la fa servir l'Amelis?
 - Per la sorpresa que mostra el Martí en veure-la, es pot deduir que en aquell moment les capses de música eren un instrument molt poc habitual i, per tant, car. De quina manera la pot haver aconseguit una persona que, com l'Amelis, pertany a la classe més baixa?
 - Quina simbologia atorgaríeu a la capsa de música de l'Amelis dins de la novel·la?
 - D'acord a la simbologia que hàgiu atorgat a la capsa, quina música té per a vosaltres un sentit semblant?
4. Uns dels elements recurrents de la novel·la és el que Martí Zuviría anomena el *Mystère*. Busqueu el [significat d'aquesta paraula en francès](#), digueu quina de les accepcions és la més adequada pel sentit que se li dona a la novel·la i proposeu-ne un sinònim.
5. Llegiu l'episodi de la trobada entre el *Mystère* i Martí Zuviría (p. 187-191) i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.
- De quina manera identifica Martí Zuviría que es troba davant d'un ésser excepcional?
 - Quines prediccions li fa el *Mystère* a Martí Zuviría que resulten ser certes?
 - "No era un home. Era el *Mystère* mateix" (p. 191). Si el *Mystère* no era un home, què podia ser?
 - Llegiu la referència que es fa a la pàgina 204 sobre la noia que apareix al somni de Martí Zuviría i elaboreu una interpretació d'aquest somni.
6. Llegiu aquests fragments de la novel·la i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

<p>VENI</p>	<p>Fa quasi un segle que intento comprendre els llums parpellejants de "le <i>Mystère</i>" (escriu-ho així mateix) i encara em considero un aprenent. De manera que ja em direu què podia pensar aquell noi de catorze anys quan va sentir-ne parlar per primera vegada, en aquella saleta del castell de Bazoches.</p> <p style="text-align: right;">p. 25</p> <p>El món s'assassina, els homes moren assaltant o defensant muralles. Però, de fet, el conjunt no passa de ser una minúscula esfera blanca, perduda en un racó de l'univers, indiferent a les nostres ànsies i els nostres dolors. Això és el <i>Mystère</i>.</p> <p style="text-align: right;">p. 74</p> <p>Durant una bona temporada quasi vaig acariciar la felicitat. Estava convençut que el <i>Mystère</i> m'havia tirat als braços d'un mestre que substituiria en Vauban. En Jimmy ho tenia tot.(...) Si per fi participava en un setge <i>selon les règles</i>, més enllà de la teoria, potser aconseguiria trobar la Paraula, aquella Paraula que contenia el nucli del coneixement. Validar el meu cinquè Punt.</p> <p style="text-align: right;">p. 141-142</p>
<p>VIDI</p>	<p>Però l'autèntic motiu que em va impulsar a afegir-me a la cua de l'exèrcit Aliat no tenia res a veure amb els diners. [...]</p> <p>"Sobre la defensa perfecta", m'havia demanat en Vauban. Exèrcits de mitja Europa es disposaven a atacar el nucli de l'Imperi espanyol. [...] En aquell teatre, potser trobaria un mestre que continués l'obra del marquès. Amb la seva ajuda, vés a saber, em seria revelada la Paraula.</p> <p style="text-align: right;">p. 236-237</p> <p>En aquell home [Villarroel] hi havia alguna cosa, tot i que seria incapaç de definir en què consistia aquella cosa. "Si necessita un mestre el trobarà, tant si és un Puntuat com si no". [...]</p> <p>Donaria una oportunitat a aquell coi de general. Si es mostrava digne d'en Vauban seguiria la seva petja. Si em defraudava, desertaria a la primera oportunitat.</p> <p style="text-align: right;">p. 268</p>
<p>VICTUS</p>	<p>Vaig creure que l'expedició posaria a prova els meus coneixements, i el que realment va fer va ser destruir la meva idea del món. I el pitjor era que malgrat això, [...] no m'havia acostat gens ni mica a la Paraula. "Encara no ha patit prou." [...] si totes les desgràcies, totes les visions horribles de l'expedició no m'havien transformat prou, ¿quin sacrifici caldria perquè veiés la meva llum?</p> <p style="text-align: right;">p. 427</p> <p>La Paraula era allò.</p> <p style="text-align: right;">p. 588</p>

- Què creu Martí Zuviría que ha de fer per trobar la Paraula?
- Per què busca un mestre? Quines persones creus que poden fer aquesta funció?
- Quina relació es pot establir entre el *Mystère* i la Paraula?
- Llegiu les pàgines 588-591 de la novel·la i expliqueu com finalment Martí Zuviría troba la Paraula i en què consisteix.
 - Quina interpretació creieu que es pot fer del sentit de la Paraula en el context de la novel·la?

- Durant la lectura de la novel·la, quines hipòtesis heu fet sobre quina podria ser la Paraula que busca Martí Zuviría? Expliqueu de quina manera es relacionen les vostres hipòtesis amb la solució que dona la novel·la i si podrien substituir-la.
7. Pel que fa al punt de vista narratiu de la novel·la, ens trobem amb un protagonista-narrador que ens explica els fets molt de temps després d’haver-los viscut (memòries). A part d’això, a més del lector hi ha, alternativament, un destinatari intern de la narració (Waltraud). L’autor estableix un joc de miralls: en Martí narra oralment uns fets que la Waltraud recull per escrit.
- Qui representa que ha escrit la primera pàgina de la novel·la (p. 13)? Quin to utilitza?
 - En quines persones verbals està escrita la novel·la en aquestes primeres pàgines (p. 13-14)?
 - A la pàgina 20 Martí Zuviría es dirigeix per primera vegada directament a la Waltraud. En quins termes ho fa? Amb quina finalitat?
 - Llegiu les pàgines 363-365 del llibre:
 - Quin és el conflicte que es produeix entre Martí Zuviría i la Waltraud pel que fa a l’elaboració de les memòries?
 - Quina funció narrativa creieu que té aquest episodi dins de la novel·la?

Relacioneu cada fragment de la novel·la amb la seva funció narrativa.

	A	B	C
1	Llàstima que l’episodi ja no pertany a aquesta història, perquè em moro de ganes d’explicar com vaig aconseguir que la dinyés. (...) Mira, si et portes bé t’ho explicaré més endavant, benvolguda i horrorosa Waltraud, en algun forat entre capítol i capítol. (p. 87)	Aquí ve quan haig d’explicar la meva petita aventura per terres castellanès. Com vaig haver d’afrontar per força les batalles de la campanya del 1710, la forma que vaig ser testimoni de l’auge i la caiguda del Karlangués al tron de Madrid. (p. 221)	La meva benvolguda i horrorosa Waltraud interromp el relat, demanant per l’Anfan i l’Amelis. Per resumir les inquietuds de la grassa Waltraud: ¿realment estava disposat a abandonar els meus? ¿Vaig mentir a en Jimmy? La meva resposta: no, no li vaig mentir. (p. 476)
2	¿Feliç? ¿Satisfeta d’imposar la teva voluntat a aquesta desolada i agònica carn humana? Qui ho havia de dir, que acabaríem així; jo, l’autor, demanant perdó a qui redacta el meu llibre. (p. 559)	Aviam, honrosíssima Waltraud: (...) ¿no se t’ha acudit pensar que això és un llibre, i que per entendre’l cal llegir-ne tots els capítols, correlativament i fins al final? (p. 178)	La meva benvolguda i horrorosa Waltraud m’interromp, (...) i em demana, una vegada i una altra, què n’opinava jo en aquella època. No té gens d’importància, però està bé, ho resumiré. (p. 317)
3	La meva benvolguda i horrorosa Waltraud ja no se’n recorda, d’en Ballester. Però si no fa ni un capítol que ha sortit! (p. 193)	I és que vosaltres, a l’altra banda de la pàgina, no acabeu de tenir una idea exacta de les nostres relacions. (p. 364)	¿Per on anàvem? Ah, sí, el Karlangués proclamat nou emperador d’Àustria. (p. 307)
4	A vegades les comparacions són útils. Vegeu la làmina següent. (Posa-la on correspon o ja pots oblidar que m’has conegut, garsa grassa.) (p. 343)	La meva morsa rossa suggereix que estaria bé arrodonir-lo. (...) (¿Veus què passa? T’has convertit en l’enginyera d’aquest llibre, la meva llengua reduïda a pobre sapador.) (p. 457)	Per això mateix, si m’ho permeteu, abans faré una última digressió. (La meva benvolguda i horrorosa Waltraud s’hi oposa; ella creu que hauria d’anar directament al gra. Doncs mira, et fots.) (p. 221)
5	I ara deixaré que vosaltres mateixos endevineu el perquè de tanta pressa i cap a on em dirigia. (La meva benvolguda i horrorosa Waltraud ja ho ha endevinat. Però que llesta que ets, bufaleta meva!) (p. 426)	Fins i tot la meva benvolguda i horrorosa Waltraud, que és tan xerraire i tan curta com un lloro, ha entès que aquella nota tenia com a objectiu despistar els agents borbònics. (p. 483)	I per mil·lèsima vegada la meva benvolguda i horrorosa Waltraud m’interromp. ¿És que no pots permetre’m ni que em recreï en una de les nostres poques victòries? (p. 557)

- Explicar fets que no formen part de la novel·la: 1A ...
 - Fer aclariments sobre els fets narrats:
 - Remetre el lector a una altra part de la novel·la:
 - Avançar fets que encara no han passat:
 - Reprendre la narració dels fets després d'una digressió:
 - Fer que el lector faci hipòtesis sobre què passarà més endavant:
 - Fer reflexions metaliteràries sobre la manera com és construït el text que estem llegint:
 - Incorporar elements gràfics o iconogràfics per facilitar la comprensió del text:
8. Per grups, feu una valoració crítica del paper de la Waltraud en la novel·la (personatge/narrador-narratari explícit):
- En el text es poden identificar diferents nivells narratius (peripècies d'en Martí, explicacions sobre temes militars, fets històrics, reflexions...). Penseu que en tots els nivells és igualment eficaç el mecanisme narratiu que s'estableix a la novel·la?
 - El fet que no es reproduïx el text que escriu la Waltraud sinó l'explicació que fa en Martí, quina repercussió té en l'estil i en el ritme narratiu? Perjudica o afavoreix la lectura?
 - La Waltraud és un personatge necessari? Què aporta a la narració?
 - Tot i que mai sentim la seva veu directament, penseu que la Waltraud és un personatge ben caracteritzat?

Amb qui penseu que es pot identificar més clarament l'autor: amb en Martí (que narra els fets) o amb la Waltraud (que els escriu)?

Recursos literaris

1. Llegiu aquest text sobre el concepte que té Martí Zuviría de la literatura i contesteu les preguntes que trobareu a continuació

- La literatura pot i ha d'ensenyar-nos lliçons de les quals és única en el seu magisteri. Si algú digués: "En la bogeria hi ha la lucidesa!", aquestes paraules tan sàvies no passarien de ser una sentència mancada de proves. Però quan aquesta mateixa idea se'ns serveix orquestrada amb aparat dramàtic, no en queda més remei que assentir. – Vaig brandar el gruixut volum amb totes dues mans–. Sí. Vet aquí la gran veritat que conté aquesta història: que la raó està en la desraó.

p. 239

- A quin episodi del *Quixot* fa referència aquesta reflexió sobre la literatura?

Podeu llegir aquest episodi del *Quixot* a <http://quijote.bne.es/libro.html> (capítol XXII, pàgines 226-239).

- Quin és el punt de vista sobre la literatura de Diego de Zúñiga?
 - Amb quin dels dos punts de vista esteu més d'acord, especialment en relació amb les novel·les del gènere històric?
 - Si apliquem la reflexió de Martí Zuviría sobre la literatura a *Victus*,
 - quina creieu que és la "veritat" que ens vol transmetre l'autor amb aquesta novel·la?
 - quin seria "l'aparell dramàtic" que fa servir per demostrar-nos-la?
2. Mireu aquest dibuix de Leonardo da Vinci en el qual apareixen quatre homes que es riuen d'un dirigent disfressat de César i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

«Cinc caps grotescos», Leonardo da Vinci, cap al 1490.

http://es.wikipedia.org/wiki/Cabezas_grotescas#mediaviewer/File:Leonardo_da_Vinci_Grotesque_Heads.jpg

- Quins tipus d'humor creieu que representen cada un dels personatges que hi ha al voltant de l'home disfressat de César? (agressiu, irònic, sarcàstic, de burla, humor negre, caricaturesc). Prèviament a la resolució de l'activitat, definiu les classes d'humor i establiu-ne les diferències entre ells.
- Quins d'aquests tipus d'humor creieu que es pot trobar en la novel·la? Identifiqueu algun episodi concret per a cada un dels tipus d'humor que identifiqueu.

- Humor negre: episodi del cotxe fúnebre (p. 16-17)
- ...
- Quins dels homes que apareixen al dibuix creieu que es podria equiparar a Martí Zuviría per la seva actitud davant dels dirigents polítics?
- Busqueu al llibre algun exemple de recursos literaris que tinguin com a finalitat produir un efecte humorístic:
 - L'exageració dels trets més característics d'una situació o d'una persona (caricatura)
 - "[...] uns fanàtics tan fanàtics que quan feien un pet se sentia "tressss" per Carles III. No exagero gaire..." (p. 271)
 - ...
 - La comparació
 - "la Waltraud, que té menys imaginació que una formiga" (p. 339)
 - ...
 - La narració d'un fet dramàtic d'una manera desdramatitzada
 - "En Vauban va morir a París [...]. M'hi jugo el que vulgueu que quan el van veure venir li van obrir les portes del cel, de bat a bat i sense escarafalls. O això o Sant Pere s'arriscava que tornés amb un regiment de sapadors. Jo crec que hauria pres el cel en set dies". (p. 120)
 - ...
 - ...
 - ...
- Quina intencionalitat creieu que té l'autor en incloure aquest to humorístic en una novel·la que explica fets tan dramàtics?

3. Llegiu aquest fragment de *Victus* en el qual es compara el personatge de la Jeanne amb el de la Waltraud i contesteu les preguntes que trobareu a continuació.

No em resulta gens fàcil descriure l'encant d'aquell ésser. Com que no sóc poeta, i per fer-ho curt, diré que com a dona era tot el contrari del que ets tu, benvolguda i horrorosa Waltraud. No t'enfadis. Vull dir que tu tens més cul que una abella, i ella tenia una cintureta de pam i mig. Tu camines carregada d'espatlles com una mula; ella es bellugava amb la seguretat d'algunes dones escollides que, nobles o no, saben que són capaces d'esclafar imperis amb la sabata. Tu sempre sembla que t'hagis acabat de remullar els cabells en una bóta plena de greix, mentre que ella els tenia fins i llargs fins a les espatlles, d'un color vermell síndria. No t'he vist les metes, ni en tinc ganes, però segur que et pengen com un parell d'albergínies. Les seves encaixaven perfectament en una copa. No dic que fos perfecta. La mandíbula inferior, enèrgica i angularosa, li donava massa personalitat per ser una dona. Però posats a pecar, que sigui

per excés: a tu et van robar la barbeta, cosa que et converteix en un model perfecte de cretinisme facial.

p. 20

- Subratlleu els fragments que serveixen per descriure els personatges en un color quan les valoracions siguin positives i en una altre quan siguin negatives.
 - Quins recursos literaris es fan servir per descriure els personatges? Són diferents segons si es fan valoracions positives o negatives?
4. En el llibre es presenten també de manera contraposada els personatges de Vauban (p. 22 i 23) i de Verboom (81 i 82):
- Identifiqueu en el textos corresponents a aquestes dues descripcions els elements que provenen de la informació que proporcionen aquestes imatges.

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vauban.jpg#mediaviewer/File:Le_Brun_-_Vauban.jpg

http://www.spotsuite.com/admin/content/la_ciudadella_NoNmg.jpg

- Escriviu un text comparant tots dos personatges, prenent com a model el fragment de *Victus* que apareix en l'activitat anterior, on es compara la Waltraud amb la Jeanne. Utilitzeu la informació que proporciona el text i també la que proporcionen els retrats dels personatges.
5. La novel·la presenta amb un llenguatge molt visual la devastació de la guerra. Busqueu imatges d'obres plàstiques (fotografia, pintura) que, encara que no representin la guerra de Successió en concret, transmetin aquesta sensació de violència i destrucció de les guerres i relacioneu-les amb els textos següents. Indiqueu el títol de l'obra, l'autor i l'any de realització.

<p>Text 1</p> <p>Vam saber que érem a prop de l'exèrcit hispanofrancès per les deixalles que hi havia escampades al llarg de la ruta. És increïble la quantitat de restes que una tropa nombrosa deixa al seu pas. Atuells inservibles, fustes, eixos de carro trencats, sarrons foradats, mules mortes, peces de vestits fetes miques, cordes segades, ferradures al sol. De tot.</p> <p>p. 123</p>	
<p>Text 2</p> <p>El comboi va haver de parar-se al marge del camí per permetre el pas d'una multitud que anava en direcció contrària, formada per centenars de dones, infants i vells tan esparracats com abatuts. La desesperació col·lectiva els injectava a tots un mateix color; la roba, les cares, tots aquells peus en moviment adquirien un mateix matís grisós i apagat.</p> <p>p. 145</p>	
<p>Text 3</p> <p>Només travessar la frontera de la meva Catalunya natal els arbres es van poblar de penjats. (...) Als arbres més grossos podia haver-hi cinc, sis, set cadàvers repartits per les branques, uns més amunt i els altres més avall, amb els peus gronxats al vent.</p> <p>p. 146</p>	 <p>"Los desastres de la guerra", Francisco de Goya (1810-1820)</p> <p>http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Goya_War3.jpg</p>

6. A la pàgina 428 es transmet l'ambient que hi havia a la Barcelona assetjada abans del bombardeig del 19 de maig amb el recurs de descriure el clima, els sorolls, les llums de la ciutat. Feu una llista d'aquests aspectes.

Elements meteorològics	Il·luminació

- Tenint en compte aquesta descripció, quines olors creieu que feia la ciutat? Elaboreu un petit text que les descrigui i que pogués formar part del text de la pàgina 428 de la novel·la.

La guerra de Successió a la literatura de l'època

1. En aquest sonet, escrit poc després del 1714, Manuel Mas i Soldevila es refereix a Barcelona durant la Guerra de Successió. Llegiu-lo i feu les activitats que trobareu a continuació².

Nostres antigues cartes, rubricades
amb tanta sang, comprades amb la vida,
entenent que d'Utrecht en la partida
foren, si s'entaularen, barrejades,

Barcelona per si les ha entaulades,
a Déu i a la ventura reduïda;
arma son joc, i luego si li envida
per un taür de flors que a Espanya ha dades.

Lo resto amb tretze Barcelona llança;
mes, com a trist catorze que li cau,
son rei no acut, per guerra ni per pau,

i al taür amb espases acut França.
Perd lo joc, perd quant té, perd l'esperança,
que és lo que de jugar ses armes traü.

De filiació indiscutiblement barroca, el sonet –a cops publicat amb el títol “A Barcelona, sitiada en lo any 1713... rendida en lo any 1714”– conté una interessant metàfora global del Tractat d'Utrecht i de les seves conseqüències, a partir d'un joc de cartes –un recurs ja utilitzat pels trobadors i, més tard, pel mateix Ausiàs March.

Josep Bargalló

- Assenyaleu amb quina estrofa es relaciona cada una d'aquestes afirmacions:
 - Per defensar els seus drets, Barcelona es va enfrontar a un rei que no complia els seus compromisos.
 - Els drets que els catalans havien guanyat i defensat durant generacions, no van ser defensats en el moment de fer els tractats de pau.
 - Barcelona decideix resistir i no claudicar davant de l'atac enemic.
 - Catalunya queda vençuda i aniquilada.
 - Barcelona va resistir militarment però va perdre perquè aquells que tenien el compromís de defensar-la no ho van fer.
 - El rei d'Espanya va aconseguir ajuda dels Borbons.
- Qui és el "taür"?
- Aquest text és contemporani del moment històric en què se situa la novel·la. Compareu-lo amb el llenguatge que s'utilitza a la novel·la i contesteu:

² Elaborat a partir de Bargalló, Josep: <http://josepbargallo.wordpress.com/2013/08/20/el-tractat-dutrecht-i-la-derrota-de-1714-com-a-partida-de-cartes-amb-taur-incorporat-un-sonet-catala-del-xviii/>

- Creieu que el català en què esta escrita la novel·la és més proper a la llengua actual o a la que s'utilitzava al segle XVIII?
 - Per quina raó creieu que l'autor ha triat aquesta opció? Si hagués triat l'opció contrària, creieu que la novel·la seria molt diferent? Raoneu la vostra resposta.
 - Busqueu informació sobre [Manuel Mas i Soldevila](#) i relacioneu les seves activitats públiques amb el contingut del poema.
 - Amb quines afirmacions de les que fa Martí Zuviría sobre l'actitud dels aliats es pot vincular el contingut d'aquest poema?
2. Llegiu aquest fragment de la novel·la, consulteu les versions d'aquesta cançó que trobareu a l'annex 1 i feu les activitats que trobareu a continuació.

A la meua època els teòrics de la cavalleria sostenien un debat curiosament paral·lel al de l'enginyeria. Ells també estaven dividits en vaubanians o coehornians, per dir-ho així. El seu Coheoorn era en Marlborough. Sí, si aquell, el cosí d'en Jimmy: *Malbrough s'en va-t-en guerre, mironton, mironton, mirontaine.*

John Churchill, el duc de Marlborough, va tenir un paper destacat en els primers anys de la guerra de Successió espanyola, participant-hi com a comandant de les tropes angleses.

Arran de la batalla de Malplaquet (1709), guanyada pels anglesos, es va estendre per França el fals rumor de la mort del duc. Aquest fet va donar peu a una cançó que es va fer ràpidament molt popular i que va esdevenir una [cançó infantil](#) molt coneguda i traduïda a diverses llengües.

http://es.wikipedia.org/wiki/Mambr%C3%BA_s_e_fue_a_la_ guerra

<http://ca.wikisource.org/wiki/Mambr%C3%BA>

p. 240-241

- Amb l'ajuda d'un [traductor](#), compareu la versió francesa amb la resta de versions de la cançó sobre Marlborough que trobareu a l'annex 1. Digueu quines són més fidels a la versió francesa i quines són una versió més lliure.
- A partir de l'activitat anterior i de la identificació de les paraules clau del text, digueu quina ideologia hi ha implícita en cada versió i quin és el to de la cançó (humorístic, respectuós, patriòtic, burlesc...).

Activitat final

Des del moment de la publicació de *Victus*, Albert Sánchez Piñol ha explicat que hi ha el projecte de fer una [pel·lícula](#) a partir de la novel·la. Imagineu-vos que sou els promotors d'aquesta pel·lícula i que heu de presentar el vostre projecte a una productora. Heu d'elaborar un dossier (en paper o digital) que contingui els aspectes següents:

- Títol de la pel·lícula.
- Guionista.
- Director.
- Episodis de la novel·la que apareixeran a la pel·lícula (tenint en compte que, per la seva extensió, no és possible recollir en una pel·lícula tots els fets que es narren a la novel·la).
- Càsting il·lustrat amb fotografies. Heu de proposar un actor per a cada un dels personatges principals de la pel·lícula. Els actors poden ser professionals o us podeu proposar vosaltres mateixos o altres persones que conegueu.
- Localitzacions (exteriors i interiors).
- Pressupost.
- Durada aproximada del rodatge.
- Cartell publicitari que servirà per anunciar la pel·lícula.

Parlem-ne

Una de les activitats que es poden fer un cop s'ha llegit un llibre és parlar-ne (del que ens ha semblat, del que ens ha agradat, del que hem entès, del que no hem entès, del que hem après...). Aprofiteu una sessió de classe per establir una conversa literària sobre la novel·la *Victus*. Una possible bateria de preguntes que podríeu fer servir seria la següent:

- Quins creieu que són els temes principals de la novel·la?
- Creieu que l'autor té algun objectiu didàctic amb aquesta novel·la?
- Quina part del llibre us ha agradat més? Per què?
- Quins personatges us sembla que estan més ben caracteritzats?
- Pel que fa als aspectes literaris, quins aspectes de la novel·la destacaríeu? Podeu tenir en compte aspectes com ara:
 - Estructura i punt de vista narratiu
 - Recursos literaris i narratiu (ús del llenguatge, sentit de l'humor, diàlegs...)
 - Personatges (caracterització, funcions dins de la narració...)
- Compareu el primer paràgraf de la novel·la (p. 13) amb els dos últims (p.591). Quina conclusió creieu que es pot treure sobre quin és el sentit de la vida per a Martí Zuviría?
- En la novel·la es poden identificar diferents gèneres i influències literàries (novel·la històrica, novel·la d'aventures, epopeia, novel·la picaresca, novel·la d'aprenentatge...). Identifiqueu-los i valoreu el tractament que en fa l'autor.
- Creieu que el relat dels fets i personatges històrics que presenta Martí Zuviría és objectiu o subjectiu? Per què? En quins aspectes creieu que un lector actual es pot identificar amb el punt de vista i l'actitud d'aquest personatge?
- Creieu que els lectors actuals es poden identificar amb el poble de Barcelona que apareix a la novel·la?
- Creieu que és possible que es faci una segona part d'aquesta novel·la?
- ...

Per saber-ne més

Podeu trobar informació i novetats al voltat de la novel·la *Victus* i del seu autor a <http://www.victus1714.com/>

Annex 1: Versions de “Mambrú se’n va a la guerra”

Francès	català	castellà	alemany	anglès
<p>Marlbrough s'en va-t-en guerre, mironton, mirontaine, Marlbrough s'en va-t-en guerre, Ne sait quand reviendra. Il reviendra à Pâques, mironton, mirontaine, Il reviendra à Pâques, ou à la Trinité. La Trinité se passe, mironton, mirontaine, la Trinité se passe, Marlbrough ne revient pas. Madame à sa tour monte, mironton, mirontaine, Madame à sa tour monte si haut qu'elle peut monter. Elle voit venir son page, mironton, mirontaine, elle voit venir son page, tout de noir habillé. Beau page, mon beau page, mironton, mirontaine, beau page, mon beau page, quelles nouvelles apportez? Aux nouvelles que j'apporte, mironton, mirontaine, aux nouvelles que j'apporte, vos beaux yeux vont pleurer! Quittez vos habits roses, mironton, mirontaine, quittez vos habits roses, et vos satins brodés! Monsieur Marlborough est mort. mironton, mirontaine, Monsieur Marlborough est mort. Est mort et enterré. Je l'ai vu porter en terre, mironton, mirontaine, Je l'ai vu porter en terre, par quatre-z-officiers. L'un portait sa cuirasse mironton, mirontaine, l'un portait sa cuirasse l'autre son bouclier. L'autre portait son grand sabre, mironton, mirontaine, L'autre portait son grand sabre, et l'autre ne portait rien. On planta sur sa tombe mironton, mirontaine, on planta sur sa tombe un beau rosier fleuri. La cérémonie faite, mironton, mirontaine, la cérémonie faite chacun s'en fut coucher...</p>	<p>Mambrú se 'n va á la guerra birondon, birondon, birondena, Mambrú se 'n va á la guerra no sé quan tomará, si tomará per la Pasqua birondon, birondon, birondena, si tomará per la Pasqua ó per la Trinité.</p> <p>La Trinité es passada — y lo Mambrú no ve. La dama está entristida — se 'n puja á n' al torrè. Ne véu venir lo patge — vestit tot d' endolè. —Ay! patge lo meu patge — ¿quina nova 'm portè? —La nova que vos porto — no la volgáu sabè. Lo compte de l' Aronge — n' es mort y sotarrè. Li han cantat l' absolta — al peu d' un orangè. En la branca mes alta — n' hi canta un esparvè. Que diu en son llenguatge: - «Deu perdò al cavallè. »</p>	<p>Mambrú se fue a la guerra, ¿qué dolor, qué dolor, qué pena! Mambrú se fue a la guerra, no sé cuándo vendrá. Do-re-mi, do-re-fa, no sé cuándo vendrá. Si vendrá por la Pascua, ¿qué dolor, qué dolor, qué gracia! si vendrá por la Pascua, o por la Trinidad. Do-re-mi, do-re-fa, o por la Trinidad. La Trinidad se pasa, ¿qué dolor, qué dolor, qué guasa! la Trinidad se pasa Mambrú no viene ya. Do-re-mi, do-re-fa, Mambrú no viene ya. Por allí viene un page, ¿qué dolor, qué dolor, qué traje! por allí viene un page, ¿qué noticias traerá? Do-re-mi, do-re-fa, ¿qué noticias traerá? Las noticias que traigo, ¿del dolor, del dolor me caigo! las noticias que traigo son tristes de contar, Do-re-mi, do-re-fa, son tristes de contar. Que Mambrú ya se ha muerto, ¿qué dolor, qué dolor, qué entuerto! que Mambrú ya se ha muerto, lo llevan a enterrar. Do-re-mi, do-re-fa, lo llevan a enterrar. En caja de terciopelo, ¿qué dolor, qué dolor, qué duelo! en caja de terciopelo, y tapa de cristal. Do-re-mi, do-re-fa, y tapa de cristal. Y detrás de la tumba, ¿qué dolor, qué dolor, qué turba! y detrás de la tumba, tres pajaritos van. Do-re-mi, do-re-fa, tres pajaritos van. Cantando el pío-pío, ¿qué dolor, qué dolor, qué trio! cantando el pío-pío, cantando el pío-pa. Do-re-mi, do-re-fa, cantando el pío-pa.</p>	<p>Marlbrough zieht aus zum Kriege, Die Fahne läßt er wehn; Da reicht zum Kampf und Siege Die Hand ihm Prinz Eugen. Sie mustern ihre Truppen Bei Höchstädt auf dem Plan: "Gut stehn im Brett die Puppen, Frisch auf, wir greifen an." Und wie sie mit dem Haufen Dem Feind entgegen ziehn, Da kommt gejagt mit Schnaufen Ein Hofkuner aus Wien. Er springt in buntem Staate Vom Roß und neigt sich tief: "Vom hohen Kriegshofrate, Durchlaucht'ger, hier ein Brief!" Der kleine Kapuziner Schiebt in die Brust ihn sacht: "Der Herr ergebner Diener, Das les' ich nach der Schlacht. Jetzt ist kein Zaudern nütze, Jetzt heißt es dran und drauf! Schon spielen die Geschütze Tallards zum Kampf uns auf. Er wirft sich auf die Franzen, Marlbrough bleibt nicht zurück; Bei Höchstädt an den Schanzen Das ward ihr Meisterstück. Wohl krachts von Wall und Turme, Wohl sinken Roß und Mann, Doch vorwärts geht's im Sturme, Die Feldherm hoch voran. Im dichten Kugelregen, Den Degen in der Hand, Erklimmen sie verwegend Des Lagers steilen Rand. Da packt den Feind ein Grausen, Da weicht er fern und nah, Und hinter ihm mit Brausen Ertönt's: "Viktoría!" Und wie des Kaisers Reiter Nachrasseln Stoß auf Stoß, Da frommt kein Haltruf weiter, Geworfen ist das Los. Ersiegte Fahnen prangen Zweihundert an der Zahl, Man bringt daher gefangen, Tallard, den General. Doch abends als die Flaschen, Im Kreis ums Feuer gehn, Da zieht aus seiner Taschen Sein Brieflein Prinz Eugen. Studiert's und reicht's dem Britten, Der blickt hinein und lacht: "Parbleu! die Herrn verbitten In Wien sich jede Schlacht. Nur kurze Retirade Sauvier'uns meint der Wisch: Erlsner Senf! Nur schade, Für diesmal Senf nach Tisch!"</p>	<p>Marlbrook the Prince of Commanders Is gone to war in Flanders, His fame is like Alexander's, But when will he ever come home? Mironton, mironton, mirontaine. Perhaps at Trinity Feast, or Perhaps he may come at Easter, Egad! he had better make haste or We fear he may never come home. Mironton etc. For Trinity Feast is over, And has brought no news from Dover, And Easter is pass'd moreover, And Malbrook still delays. Milady in her watch-tower Spends many a pensive hour, Not knowing why or how her Dear lord from England stays. While sitting quite forlorn in That tower, she spies returning A page clad in deep mourning, With fainting steps and slow. "O page, prithee come faster! What news do you bring of your master? I fear there is some disaster, Your looks are so full of woe." "The news I bring fair lady," With sorrowful accent said he, "Is one you are not ready So soon, alas! to hear. "But since to speak I'm hurried," Added this page, quite flurried, "Malbrook is dead and buried!" And here he shed a tear. "He's dead! He's dead as a herring! For I beheld his berring, And four officers transferring His corpse away from the field. "One officer carried his sabre, And he carried it not without labour, Much envying his next neighbour, Who only bore a shield. "The third was helmet bearer - That helmet which in its wearer Fill'd all who saw it with terror, And cover'd a hero's brains. "Now, having got so far, I Find that - by the Lord Harry! The fourth is left nothing to carry.- So there the thing remains." Mironton, mironton, mirontaine.</p>

Annex 2: Estructura narrativa interna

ESTRUCTURA EXTERNA

VENI
(14 capítols)

VIDI
(12 capítols)

VICTUS
(15 capítols)

ESTRUCTURA INTERNA

Situació inicial i desencadenant dels fets

Situació inicial / Marc temporal: 1705

Presentació de Martí Zuviria

Formació d'en Martí amb els germans Ducroix

L'aprenentatge en l'art de la guerra

Espai geogràfic: França

Mort d'en Vauban

Aparició del duc de Berwick. En Martí és enginyer de l'exèrcit

Aparició de l'Amelis i en Ballester. Conflicte entre Martí i Ballester

Desenvolupament de l'acció

Espai geogràfic: Barcelona / Espai temporal: 1708 - 1710

Arribada a Barcelona

Setge d'Almenar. Allistament a l'exèrcit Triomf aliat

Madrid

Espanya

La vida a Barcelona

Mort de Josep I d'Àustria (1711)

Preparació del setge / defensa de la ciutat

Espai geogràfic: Barcelona / Espai temporal: 1710 / 1713

Desenllaç

Espai geogràfic: Barcelona / Espai temporal: 25.07.1713 – Primavera 1714

Intervenció militar del duc de Pòpoli

Rutines del setge. La quadrilla d'en Ballester

Mataró, Alella i Vic

Bombardejos a la ciutat (Pòpoli)

La trinxera d'atac

L'atac final: caiguda de Barcelona

Espai geogràfic: Barcelona / Espai temporal: Primavera 1714 – 11.09.1714

Bibliografia

- AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Tricentenari BCN*. <http://tricentenari.bcn.cat/ca/> [consulta maig 2014]
- ALCOBERRO, A. (2002): *L'exili austriacista*. Volums I i II. Fundació Noguera. Pagès Editor.
- BARGALLÓ, J. (2013): *El Tractat d'Utrecht i la derrota de 1714: partida de cartes amb tafur incorporat. Un sonet català del XVIII* <<http://josepbargallo.wordpress.com/2013/08/20/el-tractat-dutrecht-i-la-derrota-de-1714-com-a-partida-de-cartes-amb-taur-incorporat-un-sonet-catala-del-xviii/>> [consulta maig 2014]
- BRUGUERA, M. (1871): *Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona y heroica defensa de los Fueros y Privilegios de Cataluña en 1713 y 1714*. Editorial Fiol i Gros.
- CORTÉS, C.: *El simbolisme en la narrativa de Mercè Rodoreda*. Universitat d'Alacant <<http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/2166/3/CarlesRUA1.pdf>><<http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/2166/3/CarlesRUA1.pdf>> [consulta maig 2014]
- DE CERVANTES, M.: *El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha* [versió interactiva]. Biblioteca Nacional de España <<http://quijote.bne.es/libro.html>> [consulta maig 2014]
- EL BORN CENTRE CULTURAL. <<http://elborncentrecultural.bcn.cat/ca/>> [consulta maig 2014]
- GENERALITAT DE CATALUNYA. *El Tricentenari* <<http://tricentenari.gencat.cat/ca/>> [consulta maig 2014]
- HERNÀNDEZ, F. X. (2003): *Història militar de Catalunya. La defensa de la terra*. Vol. III. Rafael Dalmau Editor.
- HERNÀNDEZ, F.X i PONGILUPPI, G.H. (2012): *1714. El setge de Barcelona*. Angle Editorial.
- INSTITUT CARTOGRÀFIC I GEOLÒGIC DE CATALUNYA. Cartoteca digital. Documents de la Guerra de Successió a la Cartoteca de Catalunya <<http://cartotecadigital.icc.cat/cdm/1714>> [consulta maig 2014]
- LA CAMPANA EDITORIAL. *Victus* <<http://lacampanaeditorial.com/lilibre-378/>> [consulta maig 2014]
- LletrA. *La literatura catalana a Internet* <<http://lletra.uoc.edu/ca/>> [consulta maig 2014]
- MORANT, I. (2005): *Historia de las mujeres en España y en América Latina*. Editorial Cátedra.
- SÁNCHEZ PIÑOL, A.: (2013): *Victus. La Campana*.
- SERRA, E: *El setge de Barcelona, la defensa dels drets catalans*. Revista El Temps núm. 45, setembre 2002.
- XTEC. *Commemoració del Tricentenari. 1714-2014*. <http://www.xtec.cat/web/centres/celebracions/2013/1714> [consulta maig 2014]